

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ PENTRU CULTU-
RĂ, LITERATURĂ ȘI ARTĂ

ANUL X | :SIBIIU 1 APR. 1911: | NRUL 7.

:REDACTOR: OCT. C. TĂSLĂUANU:

Sumarul:

Cincinat Pavelescu	Trecătorului, Rein- toarcerea, Lacurteacu juri, Serenadă, Cânte- cele Malenei (poezii).	Livia Livianu	. Cântec (poezie).
Victor Stanciu	. Vieța în natură.	Maria Cunțan	. Povestea Cântecului (poezie).
D. Nanu	. . . . Altruism (poezie).		Dări de seamă:
C. Sandu-Aldea	. Un duel.	I. Chendi	. . . . Yersuri, Proză, Scri- sori, de Ioan Păun- Pincio.

Cronică: Serbările culturale din Sibiiu. Corespondența scriitorilor. Știri din Bucovina. † Antonio Fogazzaro. † Dr. Petru Șpan. Notițe. Bibliografie.

Ilustrații: Em. Gârleanu. A. Herz (Dinu Ramură). D. Goga. Victor Eftimiu. Corneliu Moldovanu. Cincinat Pavelescu. Maria Cunțan. Caton Theodorian. Cap de studiu (D. Nanu) de D. Mășoanu. Ion Agâr-biceanu. Un grup de scriitori, eșind din biserica catedrală.

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ ILUSTRATĂ PENTRU CULTURĂ, LITERATURĂ ȘI ARTĂ. APARE DE DOUĂORI PE LUNĂ.

Colaboratori: I. Adam, I. Agârbiceanu, D. Anghel, Andreiu Bârseanu, Z. Bârsan, G. Bogdan-Duică, Dr. I. Borcia, Dr. T. Brediceanu, Al. Cazaban, Il. Chendi, I. Ciocârlan, V. Cioflec, D. N. Ciotori, Al. Ciura, Otilia Cozmuța, Maria Cunțan, Victor Eftimiu, Elena Farago-Fatma, Em. Gârleanu, Dr. Onisifor Ghibu, Ion Gorun, A. Herz, Constanța Hodoș, Nerva Hodoș, Șt. O. Iosif, E. Lovinescu, Dr. I. Lupaș, Corneliu Moldovan, Dr. G. Murnu, D. Nanu, I. Paul, Cincinat Pavelescu, H. P. Petrescu, Ecaterina Pitiș, G. Rotică, M. Sadoveanu, C. Sandu-Aldea, M. Simionescu-Râmniceanu, V. Șorban, I. U. Sericu, Victor Stanciu, Caton Theodorian, Gh. Tulbure.

ABONAMENT:

Austro-Ungaria:

1 an . . . . . 16 cor.   Ed. de lux . . . . . 24 cor.
6 luni . . . . . 8 „   „ „ „ . . . . . 12 „

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 12 cor.

România și în Străinătate:

1 an . . . . . 20 cor.   Ed. de lux . . . . . 30 cor.
6 luni . . . . . 10 „   „ „ „ . . . . . 15 „

Reclamațiile sunt a se face în curs de 15 zile după apariția fiecărui număr. Pentru orice schimbare de adresă se vor trimite 20 bani în mărci postale.

Abonamentele, plătite înainte, sunt a se trimite la adresa:

Adm. rev. „Luceafărul“, Sibiu (Nagyszeben).

Cărți mai nou apărute:

Anna (ceea ce nu se poate), roman de D. Zamfirescu. C 2.—.

Două surde, comedie populară în 2 acte de Fl. Cristescu. C —.40.

Poezii de A. Cotruș. C 1.20.

Note muzicale.

Preludiu și Hora compuse pentru piano de Tib. Brediceanu. C 2.—.

Perle românești, fantazia Nr. 3 asupra melodiilor rom. de S. Popescu. C 3.—.

Pe malul Oltului, fantazie populară pentru piano de Alex. Glogoveanu. C 3.—.

Doina Ciobanului, scenă pastorală de Sophie Degen. C 3.—.

Se află de vânzare în depozit la librăria lui

W. KRAFFT în Sibiu.

==== Catalog la cerere gratis și franco. ====

Orice reproducere oprită.

Trecătorului.¹⁾

În fața casei mele te afli. Întră, dacă
Măcar odată vieața un dor ți-a sugrumat
Și 'n chinuri, al tău suflet, de-a trebuit să tacă
Aici vei ști cât doare, un țipăt nestrigat!

Căci cine valul vieții nu l-a simțit într'ânsul
Cum urcă, și se sbate, ca marea când e rea,
Și n'a știut ce-i visul, ce-i dragostea și plânsul,
Acela o să fie străin în casa mea!

Dar dacă vii la mine cu fruntea înnorată,
Simțind și tu că visul e greu să-l faci cuvânt,
Atunci împinge poarta și intră. O să bați
O inimă de frate în oaspetele sfânt!

Trecutul meu va crește din umbra ce se lasă,
Îți voiu întinde jețul să stai. Vei ascultă...
Și-ți va părea, o clipă, că ești la tine-acasă,
Și versul meu că spune povești din vieața ta!

Reîntoarcerea.

Ai vrut să vin și-am revenit
Căsuța albă mă primește,
Zâmbind din pragu-i înflorit,
Și lacul care oglindește
Un colț din cerul nesfârșit
Mă recunoaște, deși chipul
Mi-l vede-așa de 'mbătrânit.
Ulite, cireșii din livadă
Din umbra 'n care stau piliți
Ce blând s'apleacă să mă vadă.
O câte crăci le-am rupt cu smeul!
Cu câte pietri 'n ei n'am dat.
Dar toate toamnele trecute
O primăvară le-a 'ngropat.
Și cănele de lângă vatră
Bătrân și el m'a 'ntâmpinat
Neliniștit, dar nu mă latră.
Pădurea par'că de aramă

În toamna care s'a lăsat
Pe glasul vântului mă chiamă.
Ca niște paseri ostenite
Se strâng un stol de amintiri,
Și-un val de tainice simțiri
În ochi o lacrimă-mi trimite.
Podoaba florilor e moartă
Dar tot e veselă grădina.
Amurgu-și tremură lumina
În frunza plopilor din poartă.
Aici e bine. Simt că vieața
Mi-ar curge lină și cuminte
Aici e bine, mă simt tânăr
Naiv și bun ies mai nainte,
Da, tot mi-e scump aicea: casa,
Grădina, câmpul și pădurea...
— Dar ce gând rău îmi strigă 'n taină
Că fericirea e aiurea!

¹⁾ Prefața la Volumul de poezii al lui Cincinat
Pavelescu, pus sub presă.

La curtea cu juri.

În fiecare dintre noi,
În cel mai bun și mai senin
Ca drojdia în orice vin
E un amestec de noroi!

Când vasul șade neclintit,
E vinul clar și-l bei voios,
Uitând că drojdia stă jos
La fel e omul fericit!

Dar câți nenorociți nu cad
Făr' de voința lor în crime?
Spăimântătoarele victime
A căror vieață, e un iad?

Ei simt că vinul turburat
Și vieața lor cea sbuciumată,
E drojdia întăritată
Care te 'mpinge la păcat.

Serenadă.

(Celei mai blonde.)

Ca să-ți cânt dintr'o chitară,
Subt fereastră ți-am venit.
Eră vară!

Liliacul înflorit
Și cu rozele semețe
Risipeau printre alei
Un fior de finerețe.
Iar în părul tău cel blod
Caldul soare vagabond
Raza, vrând să-și poleiască,
S'a 'ncurcat în adevăr.
Și 'nzădar vrea să ghicească
În al buclelor tesaur,
Care-i raza lui de aur,
Care-i firul tău de păr!

Vin și astăzi din chitară
Să-ți mai cânt ca astă vară
Serenade,

Însă, vai, găsesc în poartă
Frunza moartă.
Toamna cade!

Ploaia cerne. Ceața deasă
Tristă, umedă, te lasă,
Pe cărare e noroi.
Și subt zarea cenușie
Toamna rochea și-o sfâșie,
'N pomii goi.

Subt balcon când se ridică
Glasul meu pătruns de frică
Dela geamul tău, iubită,
Pică-o floare vestejită.
Atunci inima-mi se frânge!
Și-un ecou departe plânge!

Și 'nzădar mă lupt în vânt
Să dau coardelor cuvânt,
Din chitara mea măhnită,

Nota sboară, rățăcește
Și de geamuri se isbește
... Ca o pasăre rănită!
Cum neaua 'ncepe să s'aștearnă
Mi-e frig în suflet. Nu știu ce-am
Zădarnic te mai caut la geam,
Azi e iarnă!

S'a 'ntunecat a toamnei ceață
Pe strune mânilor-mi îngheață...
N'o să mă vezi ca mai nainte
Cu flori în păr și în cuvinte
Căci vai balconul ți-e 'nflorit
Cu reci podoabe de zăpadă
Și 'n noaptea care stă să cadă
Tu ai uitat că m'ai iubit,
Și neaua 'ncepe să s'aștearnă
Întâiu mai rar și-apoi mereu
Ca pe balcon și 'n părul meu
Plângi, suflete. E iarnă!

Cântecule Malènei.

(Aceleia, care toarce la geam.)

În zori de zi am fost izvorul
Cel șoptitor prin viorele
Și-mi eră unda mai albastră
Ca cerul plin de rândunele.

Dar la amiazi a vrut iubirea
Spre mine farmecu să-și poarte
Și-acum mi-e apa turburată
Și toate florile sunt moarte.

Iar tu, dacă privești prin ramuri
Diseară când sfârșești de tors,
De vezi o lacrimă pe geamuri
Sunt eu, ce poate m'am întors!

Constanța, 4 Martie 1911.

Cincinat Pavelescu.

Vieața în natură.¹⁾

de

Victor Stanciu.

Când se desprimăvărează și soarele cu întreaga lui suită de raze alungă de pe plaiuri zăpada și păraele, peste iarnă încremenite de frica gerului, murmură voioase, firicelele de iarbă se trezesc de mișcarea din natură, ridică capul pe lângă plăpândeale și sfioasele flori ieșite din pământ înaintea lor și de odată întreg câmpul e îmbrăcat în un verde deschis. Ochii noștri obosiți de albul sterp și neînsuflețit al zăpezii, odihnesc desfătându-se în mulțimile de forme cari le ia natura deodată.

Primul desghețat, liliaceul Dedițel îmbrăcat bine românește cu cojoc păros, să fie scutit încă de frigul nopții, abia răsărit din pământ așteaptă albinele. Nimic din trufia altor plante nu găsești în făptura lui, nici înalt, nici subțirel și fără miros mai puternic, știind el bine că în astfel de timpuri nimeni nu-i poate face concurență, cu petalele deschise așteaptă albinele să-l fructifice cu polenul adus din alte flori. Anul trecut a crescut în tihnă hrânindu-se cu frunzele lui verzi printre celelalte ierburi nebăgat în seamă și cruțând în rădăcina lui o parte a hranei câștigate ca să poată avea odată parte de o zi bună: ziua fructificării, când va putea primi în salonul lui ca o floare oaspeții înaripați și cu 6 picioare, cari îi aduc praful altor flori, ca să poată avea fructe. Cât de mult seamănă cu acei, cari câștigă târându-se în neștire o vieață — la ei de o vară — ca să poată primi odată musafiri. Dacă nu-i de gustare la casă, musafirii o ocolesc, deci se îngrijește să aibă în floare o picătură de miere, știind bine că cheflii câmpurilor, albinele și fluturii nu se duc de dragul frumosului și a mirosului la ele, ci ca să bea o dușcă de nectar. Vânturile primăverii nu ar fi prea priincioase mirosului unei flori. Mirosul unei flori e din particulele uleiurilor eterice ce sunt în floare. Uleiurile evaporază și se răspândesc în aer. Unele flori au multe uleiuri și apar deodată mai multe (trandafiri) așa că

umplu de miros grădina întreagă, dar când bat vânturile, particulele uleiurilor volatile se pierd în aer și nu simțim mirosul florilor, deadreptul înbălsămitor în timp liniștit. Ce ar face biata floare răsărită singură în o câmpie întinsă, când mirosul i s'ar pierde în vânturile primăverii, nu ar putea chema albinele, căci ele s'ar duce în locuri unde e mai multă miere. Mirosul ar atrage mai mult oamenii cari o rup fără să aibă grijă că floarea nu a crescut pentru ei, că hrana nu și-a adunat-o o vară întreagă ca omul lacom de plăceri să o rupă și să o arunce, ea vrea să producă sămânță și din sămânță o altă floare, să fie tot pământul plin de neamul ei. Se pare că au ascultat și florile cuvintele creatorului: Creșteți, vă înmulțiți și stăpâniți pământul! Vrea ca neamul ei să trăească să se înmulțească și să se facă stăpân peste tina pământului. Și în visurile ei de mărire câte sforțări nu face: adună hrana cu un an mai înainte, căci bunăstarea dă putere; ca să aibă sămânță se îngrijește să o polenizeze pulberea unei alte flori, înflorește de vreme până când hamalii, cari vor transporta pulberea nu au alt lucru plătit mai bine. Cum înflorește de vreme mai are și alte avantaje. Până când florile din luncă trebuie să scoată capul peste iarba din jurul lor și așa de multeori trebuie să aibă cotoare lungi la edificarea cărora au întrebuițat mult material, planta noastră abia-și scoate capul din pământ, căci iarba încă nu s'a ridicat în jurul ei.

Oricare plantă trebuie să-și ridice floarea să o vadă soarele și să fie în alte colori decât ale împrejurimei să o vadă lumea insectelor, cari aduc polenul fructificător. Dar o știm noi aceasta așa de bine din lumea noastră a oamenilor, că unde e floare la casă, trebuie ca totul să fie în alte colori decât cele obișnuite și casa deschisă să vie peșitorii. Vrem ca florile noastre să facă cunoștințe, nimic mai ușor. Punem pe 2—3 inși să laude portmoneul bătrânului, căsnicia mamei și sfiiciunea fetii, un costum de bal, poate fi și port național, și nu va fi tânăr care în acorduri dulci de horă să nu

¹⁾ Conferință ținută la 19 Februarie 1911, în sala festivă a „Asociațiunii“.

zică, sunt încântat de cunoștință. Altcum e în lumea florilor din câmp. Ele nu se pot duce la baluri, la dans de le învită din când în când vântul, dar acesta cu furtunile ce le aduce, mai mult alungă peșitorii, aducătorii prafului fructificător. Cearcă și ele să se parfumeze — nu voesc să jicnesc zicând că parfumul îl avem noi dela flori — îmbracă haine de atâtea și atâtea colori și atât de curate de par'că nu și-ar câștigă hrana din pământ, ci numai din cer, ridică capul și fac ochi dulci soarelui, seara se închid, ca roua dimineții să nu le pună lacrimi în ochi, căci lacrimile ofilesc: le-ar umezi praful fructificător, le-ar spăla mierea și le-ar înecă parfumul și ce i-ar mai rămâne unei flori? Sunt flori cari își pierd farmecul la prima lacrimă de apă, mai simțitoare decât noi, căci ochii noștri, dacă râd fără să fi putut sbicii lacrimile plânsului de mai înainte, se fac și mai strălucitori. Ele seara se închid, sau pleacă capul spre pământ și în dimineața următoare îl ridică și mai frumoase cu aceeaș dorință și răbdare, cu care au așteptat miri în ziua trecută.

Aproape nu e floare în câmp care să nu afle peșitori, deși putem spune că multe dintre ele sunt mai alegătoare și mai cu mofturi decât florile noastre.

Insectele au toate uniformă. Platoșe asemenea cavalerilor medievali și ai crede că nu mai e lipsă să facă distincție îndată ce e vorba de uniformă. Dar nu, unele iubesc mai mult un fel de uniformă, altele altfel; unele insecte cu pinteni, altele se mulțumesc și cu uniforme fără pinteni. D. e. gura leului, o floare destul de cunoscută, în câmp roșie purpurie sau albă cu gâtul galben, iar cultivată în mii și mii de colori, dar oricare ar fi culoarea petalelor, forma lor e aceeaș: toate petalele sunt contopite în un singur tub a cărui deschizătură e astupată prin forma caracteristică a petalelor, în formă de gură cu o buză superioară și una inferioară. Apăsăm din o parte gura florii, se deschide, de aici și numirea românească a florii. În tub sunt staminele cu polenul, pistilul la poalele căruia sunt așezate izvoarele de nectar. Gura e închisă pentru cei nechemăți. Insectele mici, zădarnic ar cercă să câștige în acest loc, întocmai ca la garda pontificelui ro-

man, nu se primesc decât elvețieni de o anumită mărime; insectele mici ar putea fură mierea fără ca să atingă staminele, fără ca să ducă cu ele polenul din această floare, cu arcade atât de încăpătoare, dar pentru ele gura nu se deschide și ele nu au destulă putere să o deschidă. Chiar și din neamul albinelor sunt puține cari se abat pe la ele. Atleții insectelor, bonzarii singuri sunt în stare să deschidă gura ridicând cu capul buza superioară, iau mierea destul de bogată și mijlocesc și polenizarea.

Este un fel de paranici cu floarea mare din neamul istețelor și gingașelor orchidee. Floarea e deschisă și relativ foarte mare așa că ar putea intra în ea orice nechemat. Dar tocmai fiindcă e mare nu atrage decât insectele mari. Partea de dedesubt a florii formează un bazen în care curge din partea de deasupra un lichid aproape curat. Când s'a umplut bazenul lichidul se scurge prin un canal destul de larg. Jur împrejurul bazenului pereții floarei sunt lunecoși ca de sticlă. Floarea n'are miere și așa biete albine, cari se abat pe aici, înșelate, încep să roadă crestele cărnoase și mustoase ce se află în partea de deasupra a florii. Dacă ar fi o singură albină după ce s'a săturat de crestele mustoase, ar putea plecă liniștită dar albinele sunt multe, lacome și muncitoare și prea rar se întâmplă să fie una singură la floare. Mai multe albine însă nu încap destul de bine în floare și cu toată complezanța lor se înghesuiesc, își dau brânci și în învălmășeală una din ele cade în bazenul din partea de jos a florii. Pereții din jurul bazenului sunt ca de mărgean și albinei nu-i vine nimeni în ajutor să-i dea opinci de smeu ca Fătului frumos din povești și ar rămâne în bazen mai mult timp decât se cere pentru o baie igienică. Singurul loc de scăpare e canalul prin care se scurge prisosul de lichid. În canal însă o așteaptă lacomul stigmat pe care-l fructifică și polenul pe care-l transportă în altă floare unde prin lăcomia ei poate avea aceleași peripeții.

Dacă ne-am întrebă de ce-și cheltuiește ea viața făcând curse pentru insecte, lăcrămând în continuu o baie pentru nespălații bondari, cheltuind energie pentru susținerea unei flori

atât de mari — trebuie să știm, că e foarte mare cheltuiala casei la o floare, are lipsă de multă apă, de multă hrană, pe care le câștigă din sărăcia pământului, pe care-l scurmă cu rădăcinile și din aerul plin de multe ori de miazme rele și lipsit de soare. Nu e în folosul individului ca să cheltuiască atâta energie cu ajutorul căreia ar putea ea să se susție foarte ușor, ar putea să crească mare și să se facă puternică. Dar vieața care clocotește în ele, vieața care le trezește primăvara și e întrupată în o plantă, nu voește să piară cu planta deodată. Individul e numai o îmbrăcăminte vremelnică, care cuprinde în el vieața, care vrea ca să rămână veșnică. Individul să piară dar să rămână din el vieața, să se continue. Iarna cu gerurile ei nu e priincioasă vieții, care dacă nu ar lua pentru iarnă o altă formă s'ar nimici cu planta deodată. Trebuie deci să îmbrace vieața forma seminței, care poate să reziste intemperiilor din natură. Mai bine ne-o ilustrează aceasta grâul care la noi, cum știm cu toții, se sporește exclusiv prin semințe, dus în părțile mai călduroase ale pământului devine o plantă rezistentă, ca iarba. E totdeauna verde, se înmulțește prin rădăcini și nu mai face nici spice nici boabe. În ținuturile cu climă caldă încă mor plantele, căci din când în când vieața trebuie să-și părăsească haina de lut, căci nu ar putea trăi în un mecanism uzat cum e orice organism mai bătrân.

Vieața nu voește să rămână staționară, ea vrea să cuprindă universul întreg, să nu fie loc unde să nu găsim suflul ei; vrea ca să înmulțească. Individul e numai ca să ajute păstrarea și înmulțirea ei și natura bucuros jertfește individul, ca să păstreze neamul și vieața. Ce are a face că orchidea amintită trebuie să susție o floare mare, să ridice cu rădăcinile ei apă, încât să umple un bazen potrivit cu ea, când întocmirile acestea o ajută la o fecundație străină și prin ea îi e dată posibilitatea să producă sămânța din care vor ieși multe orchidee de neamul ei. Chinuiesc-se individul să sufere chiar și moarte când e vorba de traiul neamului. Acesta e un principiu în natură. Floarea trebuie să susție vieața speciei și întreagă

vieața îi e subordonată intereselor mari ale neamului. Și în cadrele acestor interese — chiar dacă nu sunt cuprinse în program național, căci în natură cece e firesc și sincer, nu se cuprinde în § — se scurge întreaga ei vieață.

O fecundație cu polenul aceleiași flori ar produce moartea, înveninarea pistilului și cu ea nimicirea viitorului, iar în natura viețuitoarelor nimic nu se nimicește, decât dacă prin nimicire se ajută să triumfeze vieața. O fecundație străină e de lipsă și floarea face toate eforturile posibile. De exemplu: Jalea sau *Salvia* de câmpuri, o plantă cu frunze puține, cu miros puternic și flori albastre, își ascunde praful fructificător în un fel de glugă din care iese numai când a sosit un hamal de albină, care-l poate duce în altă floare și ca să fie și mai sigură polenizarea străină, floare e protenandă, adică staminele se coc înaintea pistilului.

Ciuboșica cucului, prin raportul ce e între lungimea pistilului față de stamine înconjură polenizarea proprie; pistilul e când mai lung, când mai scurt decât staminele; din o floare cu stamine scurte, insecta duce pe rât polenul în o altă floare cu pistilul scurt și din o floare cu staminele lungi, duce cu partea de deasupra a râtului sau chiar cu capul polenul în o altă floare cu pistilul lung.

Multe flori d. e. Mărul lupului, fac prinsonieri din insectele, cari le cercetează și nu le eliberează până când nu vine cineva care aduce polenul fructificător; moravuri ca la Eschimoși, la cari o fată, căreia i-a venit peștorii, să și mărită, căci chiar și dacă nu i-ar fi pe plac feciorul, rudeniile nefericitului candidat de însurătoare, trebuie să caute un fecior pe placul fetii, altcum familia nu-l mai eliberează. Dar cea mai poetică dintre toate dragostile acestea ale florilor, e a unui nufăr, Regina nopții de pe bălțile țerilor din răsărit unde vara în veci nu moare. Cu rădăcina în lutul din fundul bălții, cu frunzele mari, mângâie fruntea liniștită a lacurilor și jos lângă rădăcină pe cotoarele îndoite în spirală, cresc mugurii pentru floare. În o noapte fără vânturi și în tăcerea în care ai putea auzi vâslitul lebedelor, scoate floarea capul de subt apă, întinzând spirala cotorului până

la suprafață și în bătaia razelor de lună își desface petalele albe ca argintul și îmbălsămează de miros întreg ținutul. Cine s'ar fi gândit ca florile să facă și flirt.

Fecior să fie insecta, care ar putea să reziste risipei de parfum amăgitor. Tot felul de fluturi mari de noapte, aleargă dela o floare la alta, ducând cu ei și parfumul și praful. Dar razele de lună nu aduc fericire nici chiar ca titlul unui volum de poezii, cu atât mai puțin pentru dragoste, fie aceea chiar a unei flori ca Regina nopții. Câteva ore în cafe îmbată de parfum pe toți și toate cele însuflețite și petalele albe încep să se smulgă și se respiră pe suprafața întinsă a apei, iar pistilele fructificate se întorc iar în adâncul apei, de unde au pornit, să aducă semințe în liniște departe de suprafața apei și a aparințelor de tot felul. Dar pentru Regina nopții pierderea frumuseței aparente, a petalelor albe și a parfumului, nu e o detronare. Vieța ei numai de aici încolo se începe. Chiar dacă a făcut pânacum ceva să atragă atenția lunei înaripate, să o ajute, de aici încolo se mărginește la lucrurile ce i le poate da căminul familiei, îngrijește ca toate semințele să ajungă la coacere. Frunzele, cari pânacum bălăreau liniștite la suprafața apei, deacum fac mișcări corăspunzătoare, ca razele soarelui să ajungă la rădăcină și la sămânță. Sămânța, când e coaptă, are două mici balonașe pline cu aer, cari în baza legii lui Archimede, pe care Regina nopții se vede că a descoperit-o mai înainte decât învățatul grec, ridică sămânța la lumina soarelui și lasă să o răsfete adierile vântului. Dacă ar fi rămas și sămânța lângă tulpina plantei mamă, mititeii și gingașii colțișori ieșiți din sămânță, s'ar împiedeca unii pe alți în creștere și în lipsă de lumină s'ar asfixia în întunerecul din fund, după ce frunzele plantei — cari până la coacere se feriau și lăsau drum liber razelor soarelui să ajungă la sămânță — îngrijindu-se de hrană pentru tulpina dela care capătă substanțe din pământ, plutesc liniștite îndatăce a ajuns sămânța la coacere. Dar balonașele cu aer ridică sămânța la suprafață și vântul o duce spre noroc sau spre pierire în o țară a făgăduinței unde va putea să se împământenească, sau în gura vreunui animal de apă. După ce plutesc un

timp oarecare în voia sorții, pereții subțiri se îmbibează cu apă, care intră și în locul aerului, semințele vor fi mai grele și se vor cufundă în adâncul lacului, departe de căminul părintesc.

Prin producerea seminței, vieța încă nu și-a ajuns scopul, ea trebuie să fie plantată în alt loc și trebuie să le dea semințelor unele întocmiri, cari mijlocesc aflarea unui nou cămin. Trebuie să le înzestreze. Zestrea acestor fără de zestre, sunt cele mai minunate întocmiri din câte le-a iscodit natura. Noi nici nu ne mai gândim, când mâncăm un măr, că pomul face propuneri pentru încheierea unui contract. El zice: Eu vreau ca sămburii din măr, în care am pus tot ce am mai bun, în care am pus câte-o părțică din vieța mea, sămburii aceștia de cari tu și așa nu ai lipsă, să-i sădești în un loc cu pământ, în schimb eu îți dau ție partea cărnosă și mustoasă să o întrebunțezi așa cum voești, și ca să nu fi silit să cauți cu multă grijă sămburii mei, să nu cumva să-i sdrumești chiar fără voia ta, iată le dau lor un învăliș tare și îi pun în niște camere pieloase să fie asigurați. Mai de mult oamenii țineau contractele de felul acesta, nu ca astăzi și aruncau în pământ cocenii merelor, și în locul unde ajungea sămânța dusă de om sau altă viețuitoare, creșteă un alt măr. Dacă ar cădea toate merele sub pom și pomul nu le-ar da o zestre, care le înlesnește să prindă rădăcini în un alt loc, pomișorii ieșiți din semințe, dacă nu i-ar împiedeca lipsa de soare sub coroana pomului mamă, totuș ar fi împiedecați să se desvoalte mai târziu, când cu creștetele lor ar ajunge la ramurile pomului mai vechiu. Aproape așa stăm cu toate fructele, ele ne dau o parte a conținutului lor, ca în schimb noi să punem între condiții avantajoase vieța speciei lor. Coloarea bătătoare la ochi cheamă de departe animalele lacome.

Singur nukul a greșit cu îmbiatul. El ne dă tocmai partea în care e înmagazinată vieța. O nucă pusă în pământ din miezul ei să desvoaltă nukul, și noi îi răpim vieța din fruct. Dar nukul nu s'a gândit niciodată, că omul se va face stăpân și peste el, căci el în timpurile bune trăia liber pe coasta vreunui

deal și nucile ce cădeau la pământ se rostogoleau pe coastă în jos până când dau în un loc de pământ, pe care putea pune rădăcina, altcum s'ar fi îngrijit și el de vreo substanță, care să-i amărească miezul cu vieața din el, cum a făcut-o aceasta prunul a cărui fruct are un miez amar. Nuca e amară până când

e verde și nu e destul de groasă coaja, ea se apără, ca animalele să nu-i mănânce fructele până când sunt verzi. Dacă omul s'ar folosi de toate fructele lui, ușor i-ar pieri neamul, dar omul îngrijindu-se pentru viitor, sădește câte o nucă din care ies noui pomi.

(Va urmă.)

Altruism.

Câte străluciri de stele din câmpiile albastre
Scuturatu-și-au polenul peste inimile noastre,
Câte patimi frământate sub voință s'au strivit,
Până când în arcu-i nobil, mintea fruntea și-a boltit,
Până când din fund de suflet să 'nflorească la lumină
Cel dintâi fior de milă pentru lacrima străină!
Ochiul nostru plin de ceață, a privit mult în senin
Înainte de-a pricepe ce-i vorbește 'n semne mute
Linia înaripată din potirul unui crin
Ce păstrează în parfumu-i, urma mânei nevăzute!

Alinare! — farmec dulce al soliilor de sus,
Poezie dăruită omenirei, de Isus,
Tu ești singura podoabă și când mila ta o sameni
Ne răscumperi de păcatul de-a fi om, ca ceilalți oameni!
Tu, întocmai ca izvorul care birue o stâncă
Desrobești când vii, un suflet dintr'o temniță adâncă.
Fără tine, doar abisul între noi s'ar fi întins,
Nici un suflet, cu alt suflet, pururi nu s'ar fi atins!
Dar te văd venind zeiță, și sub pasul tău de undă,
Un fior de 'mbrățișare din atom — atom, inundă,
Floarea simte 'n ea o sete ca să-și dărue din plin
Revărsarea de miresme, — imaterial suspin, —
Și dorința-i ei de jertfă o 'nflorește mai frumoasă
Când o mistue ca rugul taina ei misterioasă.
Diamantul chiar, în forma-i, înghețându-și nemurirea
Dur și rece pentru dânsul, — pentru noi, dă strălucirea;
Căci a da, e-o fericire pre-ursită, pentru-o floare
Pentru tot ce-i frumusețe, pentru om, — ca pentru Soare:
El, în fiecă secundă face-un dar din raza lui,
Dărniciei de lumină, ești dator să te supui!

Doar atunci pătrunzi în taina care mișcă prin iubire
Vântul, apele și norii, aștri din nemărginire;
E unirea ta cu valul forțelor din matca lumii,
Și din care pentru-o clipă te-ai desprins, ca stropul spumii!

D. Nanu,

Em. Gârleanu.

A. Herz (Dinu Ramură).

Un duel.

Își aprinse o țigară și se răsturnă 'ntr'un fotoliu, gândindu-se la întrunirea din ajun. Nu cuvinte ci explozibile svârlise el în sală. Avea unele fraze cari vuiiau ca valurile mării infuriate și cari se terminau în aplauzele și urletele delirante ale mulțimii. A lovit fără cruțare, a înfierat „pe samsarii guvernului cari duceau țara la pieire“.

Cineva ciocăni în ușă. Zamfirescu tresări.

Servitoarea îi aduse două cărți de vizită pe o tăviță de argint. Fără a-și mai arunca ochii pe ele, avocatul zise:

„Poftește-i!“

Un ofițer și un civil i se prezentară:

„Maior Gavrilescu din artilerie.

— Ion Milcoveanu, proprietar.

— Încântat, domnilor. Vă rog.“

Și el făcû semn să șadă. Apoi adăugă:

„La dispoziția d-voastră.“

Maiorul luă cuvântul:

„Să-mi dați voie să intru direct în chestie, fără nici un ocol.

— Mă rog!“ zise avocatul.

„D-l Iordănescu fiind informat că d-voastră l-ați insultat în discursul ce ați rostit eri la „Eforie“ ne-a rugat să-i servim de martori și în această calitate vă înștiințăm că d-sa vă cere satisfacție pe calea armelor. Vă rugăm deci să ne indicați martorii d-voastră.“

Zamfirescu se gândi câteva clipe și zise:

„La orele 11 martorii mei vă stau la dispoziție. Unde să vă găsească?

— Îi așteptăm la Capșa — răspunse Milcoveanu.

— Foarte bine“, zise avocatul, înclinându-se în fața martorilor cari plecară.

Rămas singur, Zamfirescu simți o ușoară neliniște la gândul că trebuie să-și caute

O. Goga.

Victor Eftimiu.

martori. Porunci să i se aducă o trăsură, scrise câteva rânduri soției sale care nu se sculase încă, rugându-o să nu-l aștepte cu masa la amiazi deoarece avea un proces și plecă.

După un cias de alergătură găsi martori: un deputat și un mare proprietar, amândoi cu o bună reputație de oameni de arme. Aceștia plecară după Zamfirescu le dădu voie să stabilească toate condițiunile luptei fără a-l mai întrebă pe el și abia pe la orele 3 se întoarseră cu răspunsul la club unde-i aștepta avocatul.

„Aici nu putem vorbi — zise deputatul. Haideți la mine. Nevasta mea-i la Govora. Nu ne supără nimeni.“

Luară o trăsură și plecară. Ajungând la locuința deputatului, intrară într'un salon încăpător și deputatul zise:

„Au fost grele desbaterile. Maiorul zornăia din pinteni mai la fiecare cinci minute. Dar în sfârșit: partea întâia din mandatul

nostru e îndeplinită. Lupta s'a fixat pentru mâne la orele 7 dimineața. Arma aleasă: pistolul. Distanța: 30 de pași. Se va schimba câte un glonț. Întâi trage lordănescu deoarece el are privilegiul de ofensat.

— Dar unde? — întrebă nerăbdător Zamfirescu.

— După hipodrom. E acolo o vâlcelușă. Îți convine?

— Da.

— Totul e să fii liniștit — zise deputatul.

— Nu mi-e teamă — făcu avocatul.

Dar el nu spune adevărul.

„Cu atât mai bine“ — răspunse celalalt martor. „Apropos: știi că lordănescu nici gând n'avea să se bată. Duelul acesta i-a fost impus de „șef“.

O tăcere grea se lăsă atunci în salonul luminos. Avocatul simți un nod în gât, un nod ciudat care-i tăia respirația. Spre a-l face să alunece în jos trebuiă să înghită salivă și gura îi eră uscată.

Corneliu Moldovanu.

Cincinat Pavelescu.

Deputatul zise după câteva clipe:

„De altfel duelul cu pistolul nu e deloc primejdios la depărtarea de 30 de pași. Unde mai pui la socoteală că pașii se fac mai mari în astfel de împrejurări. Nous eu savons quelque chose. Nu-i așa, Nicule?”

Și el clipi șiret către celalalt martor.

„De sigur“ — răspunse acesta. „Trebuie să fie cineva un minunat trăgător cu pistolul spre 'a lovi pe adversar, la depărtarea de 30 de pași.

— Cum e glonțul de pistol?“ — întrebă deodată avocatul.

Deputatul se duse la o mescioară, îi trase sertarul și scoase un glonț de plumb, rotund, de mărimea unui bob de năut. Avocatul întinse mâna, dar glonțul alunecă și căzî pe covor. El se aplecă, îl luă, iar îl scăpă apoi iar îl prinse și când se ridică eră roșu la față.

„Ce mic e! — făcî el.

— Dar afurisit“ — zise deputatul, rîzînd. „A, dar doctor? Ai găsit doctor?”

— Nici nu m'am gândit până acum. Voiu vorbi cu un doctor care mi-a fost camarad de liceu. Și acum vă mulțumesc și vă zic la revedere.

— La revedere. Nu mai ieși în seara asta?

— Nu. Vreau să mă culc de vreme.

— Foarte bine faci — zise Niculae Cornea. Mîne trebuie să te scoli de dimineață și să fii calm. Au revoir.“

Cum ajunse acasă, cerî un pahar de apă spre a-și descleștă limba. Apoi căzî într'un fotoliu. Prin ferestrele deschise străbătî o adiere ușoară care umflă perdelele subțiri, ca pe niște pânze de corăbii. Și mai în acelaș timp se auziră aplauze și limpezi râsuri femeiești.

Avocatul tresări. Apoi își aduse aminte că soția lui așteptă niște prietene în ziua aceea. Sunetele unui vals la modă veniră până la el.

„Așa dar mîne trebuie să mă bat!“ — își zise Zamfirescu 'n gând. „Să mă bat. Să

Maria Cunțan.

Caton Theodorian.

mă bat". Aceste trei cuvinte începură a se legăna în mintea lui în tactul valsului.

Și deodată o ușă se deschise. În drept-unghiul ei luminos răsări soția lui. El plecă ochii 'n jos ca un vinovat pe când ea se apropiă de el ușoară ca un abur, albă ca un înger, cu un turburător fâlfâit de mătăasă. În jurul ei tremurau invizibile unde de fericire.

„Lucrezi?

— Da!“ răspuse el.

— Ce-ai făcut cu procesul?

— Ce proces?... A, da. S'a amânat.

— Ești obosit?

— Foarte obosit. Aș vrea să mă odihnesc puțin. Deseară mă chiamă „șeful“ și cine știe cât voi întârziă. Scuză-mă, te rog, față de invitațiile tale.

— Te-am și scuzat. De altfel sunt numai intime: madam Brădișor, Nicoleasca, Fani și Cocuța. Je me sauve.“

Zamfirescu sună și porunci să se spuie la oricine l-ar căută că nu e acasă. Apoi încuié

ușa și începu a se plimbă prin odaie cu pași mari.

A doua zi va trebui să-și expuie vieța, să moară poate. Și pentru ce? Pentru ce? Pentru că a 'nfierat o canalie de care toată lumea de treabă vorbește cu dispreț. Vorbește? Nu! Șoptește. El n'a șoptit. El a strigat în gura mare în fața atâtor mii de cetățeni și aceștia au primit cu aplauze spusele lui și i-au răspuns:

„Așa e! Așa e! La pușcărie!“

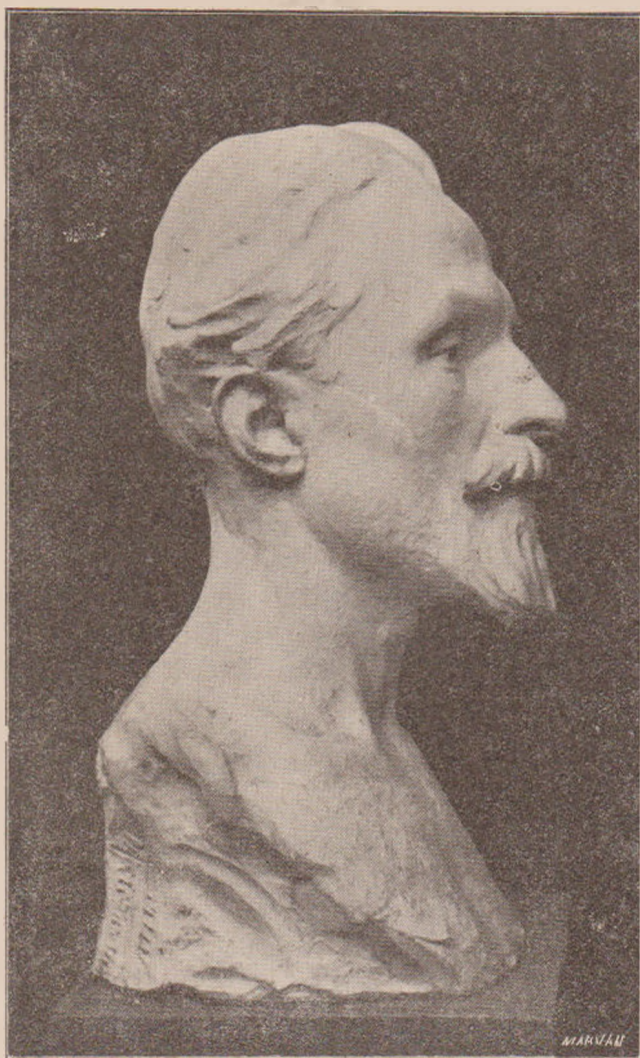
Tâmpilele-i ardeau. Vinele-i svâcneau.

...„Dar dacă mă va ucide?“ Gândul acesta îl arse ca o săgeată de foc. „Nu se poate!“ — își zise el. „Nu se poate! Trebuie să fie un minunat trăgător cu pistolul spre a mă lovi dela o astfel de depărtare. Așa spuneă și Nicolae Cornea.

„Să fie un bun trăgător? Nu e deloc nevoie“.

El își aminti ceeace-i povestise odată un prieten. Un profesor de liceu, miop, fiind

Cap de studiu (D. Nanu) de D. Mățăoanu.

pălmuit la un chef, de un proprietar, îl provocă la duel și alege pistolul ca armă de luptă, deși se știa că proprietarul nemereă la 20 de pași o piesă de 5 lei. Când i s'a spus să dea foc, el a tras așa la întâmplare, căci nici nu vedeă bine pe adversar. Proprietarul a căzut ca un buștean la pământ, lovit drept în frunte de glonțul profesorului.

„Mă rog — urmă el, ca și cum ar fi vorbit cu cineva — e numai decât nevoie să fie cineva un bun trăgător spre a ucide un adversar care stă la 30 de pași?... Nu?... Apoi atunci de ce să nu admitem că pot fi și eu ucis? Mâne pe vremea asta pot fi un cadavru“.

El se cutremură ca un om scuturat de friguri.

Sunetele unei muzici ajunseră până la el, nedeslușite încă din cauza depărtării. Dar muzica părea a se apropia căci sunetele se auzeau din ce în ce mai lămurite: eră un marș funebru.

Zamfirescu rămase încremenit în loc. De ce treceă acel convoi de înmormântare chiar pe strada lui și tocmai în momentele acelea? Nu eră aceasta o prevestire? O putere mare îl sălta dela locul lui și-l duse par'că pe sus până la fereastră. Muzica încetase.

Pe dric atârnav o mulțime de coroane cu felurite inscripții aurite. Pe una din panglici el ceti: „Iubitului nostru prieten... Regrete eterne“. Și după câteva minute surprinse pe doi inși râzând cu voie bună într'o trăsură ce veneă în urma dricului.

„Ce brute!“ — se gândi el.

Când se înseră, plecă. Și de teamă de a nu întâlni vreun cunoscut, se urcă în cea dintâi trăsură ce-i ieși în cale și svârli birjarului două cuvinte:

„La șoseă!“

Simțea nevoia de a fi singur.

Elegantele capitalei se întorceau dela obișnuita lor plimbare, răsturnate pe pernele de mătasă ale trăsurilor luxoase, în poze studiate, ca în fața unui obiectiv de fotografie. Pentru întâiaoară văzû tot fardul de pe fețele lor, de pe sufletele lor, de pe întreaga lor vieață.

Birjarul mână iute. Lămpile electrice se aprinseră deodată, sfârâind ca niște cărbuni aprinși svârliți în apă și umbrele înserării fugiră speriate printre copaci. Vieața suradeă biruitoare în mii de forme. La Bufet cântă o muzică militară și în fulgerarea trăsurii, avocatul abiă avû timp să zărească explozia de flacări a florilor de Cana. Automobile rezezi sbârâiau pe lângă el și 'n ele fluturau ca pale de aburi văluri subțiri.

La rondul al 3-lea oprî. Birjarul se dete jos de pe capră și șterse caii de sudoare. Apoi se urcă iar la locul lui. O ceată de flăcăi se întorceau cântând dinspre oraș. Se întunecase de tot și nici o stea nu se vedeă pe cer. Un fulger șerpui departe spre dreapta.

„Are să ne plouă în noaptea asta!“ zise birjarul.

Dar avocatul nu i răspunse. Un val-vârtej de gânduri triste îl năpădise.

Și dintr'odată lordănescu se ivi par'că lângă el și zise:

„Va să zică: pe mâne dimineață.

— Da! La orele 7 — răspunse avocatul.

— Pentru ce?

— Pentru a ne salva onoarea.

— Ce este onoarea?”

Zamfirescu nu știă ce să răspundă. El bălbâi o formulă:

„Onoarea e în ordinea morală, ceeace în ordinea fizică...”

— Mofturi! — îl întrerupse lordănescu. Mofturi din cărți. D-ta ai agonisit o avere frumoasă numai din procese. Ești sigur că ai făcut să birue întotdeauna sfânta dreptate? Spune. Mâne poate unul din noi va fi ucis. De ce să nu fim cu sufletul curat?”

Zamfirescu își lăsă capul pe piept, căutând un răspuns. Dar atunci o umbră groasă părû a se întinde în văzduh ca un uriaș zăbranic. Umbra aceasta luase par'că naștere din dușmanul cu care vorbise până atunci și care se deșirase, se întunecase, se dematerializase.

Ca un om care se teme să nu înnebunească, avocatul își luă capu 'n mâni și-l ținû strâns câteva clipe. Mânile îi erau reci și atingerea lor îi făcû bine la început. Dar în curând ele se încălziră și începură a dogori ca un cerc înroșit în foc.

„Ei, cum o să mă bat eu în starea asta?” — se întrebă el. „Dar dacă mi se taie picioarele și cad mototol la pământ?”

Fulgerile se îndesau și văzduhul eră apă-sător. Și ca și cum ar fi posedat un alt simț, un simț nou și foarte fin, avocatul înțelese că o uriașă putere trăia în văzduhul întunecat, o putere risipită în milioane de particule mici cari se roteau cu o iuțeală amețitoare. Acele particule se așezau acum, ca la o comandă grozavă una lângă alta, una lângă alta, spre a alcătui o ființă monstruoasă la care-i eră peste putință să se uite.

„Mână, birjar!”

Ion Agârbiceanu.

Încuië ușa și se așeză la biuro. Luă o foaie de hârtie și începû să se gândească. Scrise câteva cuvinte dar le șterse repede, mai întâi cu două linii subțiri, apoi cu o linie groasă plină de cerneală.

O ploaie de lacrimi căzû deodată peste hârtia albă și Zamfirescu începû a scrie ca sub dictarea unei ființe nevăzute. Pe alocuri literile se întindeau, păreau că se mișcă, luau înfățișarea unor mici vietăți cu ghiare și tentacole. Isprăvi de scris și ceti:

„Scumpa mea”,

„Onoarea îmi dictează o ieșire pe teren. Iau ca un sfânt talisman în sufletul meu chipul tău de înger. Cel din urmă gând al meu va sburâ spre tine; cea din urmă șoaptă a mea

Un grup de scriitori, eșind din biserica catedrală:

Liviu Rebreanu, Oct. C. Tăslăuanu, A. Herz, Cincinat Pavelescu, Barbu Constantinescu, Em. Gârleanu, Caton Theodorian, Victor Eftimiu, Corneliu Moldovanu, Dr. Onisifor Ghibu, D-șoara Filotti, D. Nanu, Giurescu.

va fi dulcele tău nume. Tu ai fost bucuria cea mai curată a vieții mele; tu vei fi lumina mea în lumea celor drepti unde ne vom întâlni când va porunci Dumnezeu. Adio!"

Mișu.

Puse scrisoarea într'un plic și pe el scrise adresa soției lui. Apoi îl băgă în buzunarul ascuns al hainei și se lungi pe dormeuză. Dar cum închise ochii o ființă ciudată se plecă până aproape de el. o ființă din care nu se vedea deslușit decât fața — o față de o îngrozitoare mobilitate, cu doi ochi mari, cari clipeau ca luminile unui far. Deschise ochii și ființa aceea ciudată pieri. Dar cum îi închise, fața streină iar se plecă până aproape de el, clipind din ochii ei înfiorători,

mișcându-și toți mușchii feței în convulsii epileptice.

Uneori se îndepărtă, se ștergea ca o imagine într'o oglindă aburită, dar după câteva clipe răsărea ca dintr'o ceață și ochii ei clipeau aci mai des, aci mai rar de par'c'ar fi vorbit.

Sări în picioare și se uită prin odaie. Lucrurile ce-l înconjurau se topeau într'o fumegare de abur. Ceasul rotund din perete i se părea o față de monstru în care se căscau 12 ochi infernali. Oglinda părea o fereastră deschisă spre infinit. Tablourile păreau a se mișca dela locurile lor.

Ceasul sună patru sferturi și apoi două ore. Cele șase bătăi intrară în creierul lui ca niște priboaie bătute cu ciocanul și deșteptară

amintirile unor crâmpEE de discursuri rostite pe la întruniri:

„La Palat!... La Palat! Să spunem Măriei Sale să nu uite că vocea poporului e vocea lui Dumnezeu... Steagul partidului...“.

Se lungi din nou pe dormeuZă. Atunci i se părü că într'un colț al odăii aerul deveni consistent și începü a se învârti și a se mări, ca o gămălie, ca un bob de rapiță, ca unul de mazăre, ca o ghiulea, ca o piatră de moară.

Și pe măsură ce învârtirea se iuțea, pe aceeaș măsură el se simțea furat de vârtejul ei, furat, micșorat, isbit de colțuri ca o cârpă, ca un mototol.

Se ridică anevoie și când se văzü în picioare se clătină ca un om amețit. Se duse la fereastră și ridică perdeaua. Se lumină de ziuă. Stinse lampa, deschise fereastra și rămase acolo multă vreme.

Dintr'un parc apropiat se auzea un glas de privighetoare. Aerul eră curat și rece. Zamfirescu simți răcoarea dimineții și se uită în jos. Trotuarele erau ude. Peste noapte plouase. Adieri de tei în floare pluteau ușoare peste orașul adormit...

„Dar dacă lordănescu va trage 'n vânt?“...

Cine-a șoptit cuvintele astea?... Advocatul se întoarse repede ca spre a surprinde pe cineva lângă el. Dar nu văzü pe nimeni. Numai perdelele tremurau ușor.

„Dar dacă lordănescu va trage 'n vânt?“...

El își duse mâna dreaptă streășină la ochi, ca un om orbit de o lumină prea vie.

„Cum să tragă 'n vânt!“ — se întrebă el cu neîncredere. Dar întrebarea aceasta eră pusă mai mult cuiva nevăzut pe care el îl simțea lângă el. „Foarte bine! Duelul acesta i-a fost impus. Prin urmare lordănescu n'are nici un motiv să-și primejduiască vieața. El se supune unui ordin și îndeplinește o for-

malitate. Adversarul tău va trage în vânt. — Pentru ce?“ întrebă Zamfirescu. „Pentru că știe că atunci și tu vei trage tot în vânt. — Ești sigur?“ — întrebă iar avocatul. Dar el nu mai primì nici un răspuns.

Soarele răsărea...

Zamfirescu ajunsese cel dintăiu pe teren. Eră o frumoasă dimineață de Iunie. Cerul eră senin. Numai înspre apus câțiva noruleți albi însemnau niște pânze de fantastice bărci pe o mare de azur. Lumina soarelui curgea aurie prin văzduh, învăluind pământul în mila ei.

În jumătate de ceas se adună lumea. Martorii măsurară depărtarea și așezară pe combatanți. Le deteră pistoalele și cercară să-i împace, fără a isbuti. Atunci directorul luptei comandă:

„Ochiiiți!... Gata?... Foc!“

lordănescu trase și glonțul lui trecü pe lângă urechea stângă a lui Zamfirescu.

„Ah! — gândi acesta — tu ai vrut să mă ucizi, căne... Și eu care eram aproape sigur că vei trage în vânt“.

Și mâna în care ținea pistolul și pe care începuse a o ridică în sus spre a trage în vânt, se opri și începü a se coborî cu un tremur ușor. Arma ucigătoare își îndreptă gura spre pieptul vrășmașului. Acesta eră descompus la față. Părea un cadavru ținut în picioare de niște proptele nevăzute.

Văzându-l așa de topit, avocatul simțea o plăcere sălbatecă și de aceea nu se grăbea cu trasul. Dar martorii observau că lordănescu eră pământ la față și directorul luptei comandă a doua oară aspru: — Foc!

Atunci lordănescu se prăbuși la pământ ca și cum i-ar fi tăiat cineva picioarele.

Iar Zamfirescu se uită la el cu milă și batjocură, ridică brațul drept și trase 'n vânt.

C. Sandu-Aldea.

Cântec.

Lună mi-ai trimis aseară
Două raze ca să-mi pună;
Una dor pribeag în suflet,
Alta cântec nou în strună.

...De-ai trimite 'n seara asta
Și pe-a treia — mai măiastră:
O scrisoare dela dragul
Să-mi așeze pe fereastră.

Livia Livianu.

Povestea Cântecului.

Moș Bocetul ședeă uitat
Sus în pridvorul casei sale,
Nevasta lui bătrâna Jale
Se coborise 'n sat.

Când baba Jale 'ncet sosi
Cu inima de jale plină,
Mugiă vițelul în grădină
Și turma coboră pe vii.

S'apropie — nedumerită,
Lacrămi de foc în ochi îi vin,
Nepoata lor, Doina iubită,
E 'n dragoste cu un străin.

Rău se cutremură moșneagul
Obrazul i se 'ngălbeni,
Desprinse 'ncet din cui toiagul
Luă sumanul și porni.

Părinții Doinei erau — Dorul
Și vraja cea cu ochi de foc,
— O, de m'ar duce'n vale sborul
Ca să-i feresc de nenoroc.

Pe Doina lor să nu le-o fure
Așa luptă cu gând și dor
Moș Bocetul — iar în pădure
Stă cu străinul Doina lor.

Mișcă prin crengi o boare lină
Ca prevestirea unui cânt,
Eră pe cer o lună plină
Și-o primăvară pe pământ.

Cum Doina nu mai pomenise,
O vrajă s'adină de ea,
Și-un dor ca 'n tainicele vise
În care mirele-și vedeă.

Străinul o țineă de mână
Și-i povesteă de-un om sărac,
De-o țară care e stăpână
În care patimile tac.

Și capul ei cu plete grele
S'a răzămat de pieptul lui:
„Îți dau iubirea vieții mele
Și țării tale mă supui“.

Ca farmecul să-i stăpânească
Și să-i cuprindă 'ntregul dor,
Pluteă o liniște cerească
Pe toată firea 'n jurul lor.

Copacul luminat de zare
Părea c'anume se 'nchină
Să nu pătrundă pe cărare
Nici razele ce-l argintă.

Deodată sună crengi uscate
Și-un glas ca urletul de lup,
Lovește 'n visele curate
Și firele d'argint se rup.

„Ce cați în brazda mea, voinice?
Să dai răspuns, ori fac păcat,
Tu să pui mâna, venetice
Pe-o strănepoată de 'mpărat“.

Cu cât furtuna e mai crudă
Cu-atât ea trece mai curând,
Bătrânul pleacă fruntea udă
Și ochii-i pleacă la pământ.

Părea prăsit din altă lume
Străinul, fața-i strălucea, —
„O Doină, dragă Doină, spune
Ce cauți aici copila mea?“

Doina-l cuprinde cu sfială
Dar buzele-i pălite — tac,
Bătrânul frânt de oboseală
Căzû pe iarbă sub copac.

Străinul încă se apleacă
Și un glas pătrunde pe cel frânt:
„Nici țara mea nu e săracă
Dar, e departe de pământ.“

Și Doina e moștenitoare
A lumii fără de hotar,
În care dragostea nu moare
Și toată inima-i altar.

Nu-i brazda care să ne deslege
Avem un gând, un vis, o stea
Căci eu sunt Cântecul, moșnege,
Și lumea 'ntreagă e a mea“.

Maria Cunțan.

Dări de seamă.

Ion Păun-Pincio, *Versuri, Proză, Scrisori*. Cu o prefață de d-l G. Diamandi. București, 1911, p. 159. Prețul: lei 1.50.

D-l Gherea, fără îndoială, n'a avut norocul meritat în mișcarea intelectuală a neamului nostru. Cu limpezimea cea unică a spiritului său critic n'a găsit un mediu literar destul de potrivit pentru aplicarea teoriilor sociale în artă. Ca să exemplifice și să-și popularizeze până la un punct convingerile sale și marele material de cunoștințe, a fost silit să recurgă mai ales la autorii străini, ruși și francezi, pentru cari are într'adevăr un merit de a-i fi familiarizat în mijlocul publicului românesc, deoarece, la îndemnul criticii d-sale, s'au făcut cele mai bune traduceri de opere străine de valoare. Un număr de scriitori români tendențioși, cari să fi putut forma un cerc sau un stat major în jurul d-sale, nu s'a putut alcătui și de o școală socială, sau socialistă bine încheată în o direcție literară, fără îndoială, nu se poate vorbi. Și rămâne caracteristic, că tot un poet țărănist din Ardeal a trebuit să vină, pentruca d-l Gherea să-și scrie cea mai frumoasă pagină analitică.

Împrejurarea asta însă eră foarte naturală. Școlile estetice și literare adevărate nu se nasc din curente improvizate sau introduse de aiurea; talentele nu se pot desvoltă după o inspirație teoretică și nici în potriva continuității și a tradiției noastre literare. Și precum nu prinde astăzi forțarea modernismului abracadabrant și fără talent, tot astfel nu au putut fi introduse în mod trainic nici teoriile sociale dintre anii 1880 și 1890.

Că prin atelierile revistelor și ziarelor socialiste s'a muncit considerabil, este însă foarte adevărat, căci fanatismul este totdeauna însușirea acestor organe. Că în „Contimporanul“ și în celelalte reviste și ziare ale celor ce purtau războiul pentru revendicări sociale, s'au încins polemici aprinse de principii și s'a tipărit mult material și că toată frământarea asta ar merită un capitol special de cercetare istorico-literară, este iarăș just. Dar în ceea ce privește partea artistică nu se va putea contesta că golul în aceste reviste este destul de mare și că proza, poezia și drama erau reprezentate aproape exclusiv de diletanți și de amatori, cari dacă se nimereau să aibă o schinteie de talent și-l banalizau și pe acesta, prin exagerarea ideilor umanitare, prea transparente. Pe atunci poetul cel mai productiv eră d-l Mille și d-sa și cu alții scriau versuri de campanie „Scrise pe o ladă de câni“, în cari împărțiau lumea în două categorii de oameni, în „câni de lumea mare și câni desmoșteniți“. Pe-atunci bietul Gheorghe din Moldova, acest subtil sensitiv și meșter al lirismului, atras de tendințele omenești ale mișcării, s'a înregimentat și el sub steagul roșu și a dat poezii din cele mai slabe câte a scris:

Draga mea, amicii nostri,
Te-au rugat și tu te-ai prins,
Ca să coși cu dalba-ți mână
Steagul luptei ce-am încins,

S'alegi roșul cel mai roș
Roș de sânge și să-l iai,
Ca din el să faci tu pânză
Steagului ce-ai să ne dai.

Și apoi pe pânza roșă,
Cu de aur mândre fire,
Să scrii aste două vorbe:
„Dragoste“ și — „răsvrătire!“...

Tot astfel a pățit-o Tra'an Demetrescu, ale cărui versuri și pagini de proză cu substrat social, sunt cu totul inferioare. Și tot atât de puțin fericită mi se pare influența curentului intelectual socialist asupra autorului, a cărui carte o anunțăm aici.

Este evident, că Ion Păun, pe care critica contimporană l-a remarcat așa de puțin și care a murit la vârsta de 26 de ani (în 1894) când talentul îi eră încă în formație, a fost una din cele mai înzestrate forțe, din câte le-a avut generația literară socialistă. Duișia intrupată, care-l caracteriză, l-a dus în mod firesc într'un mediu de gândire, care-i convenea firei miloase. Intrând în presa socialistă, ideile curente de pe-atunci îl stăpâniră de-abinele. Se simția atras de luptă:

... la luptă să te îmbie:
și mila de-al tău frate
și sfânta datorie!

Și iată-l, după sistemul celor mai pronunțați democrați, luptând cu versuri plate, anemice, pornit în contra desfrăului ciocoiesc, flagelând cucoanele fardate și corsetate de pe Calea Victoriei și conducând oastea proletară pe stradă la ziua de Mai întâiu. Iată făcându-și din teza împotriva armatei un subiect de două strofe foarte puțin reușite:

Multe rabdă omu 'n oaste
N'o să mori tu dintr'o rană;
Că ți-s frânte două coaste,
O fi semn c'ai fost cătană.

Eu am fost mai rău bătut;
Să te ucidă toți se 'ndură, —
Țășneă sângele pe gură...
Câtă vreme n'am zăcut.

E o notă falsă asta și evident trasă de păr și ea se repetă mai adeseori în paginile impresioniste din proza lui Păun. Aici îl vedem vărsând lacrimi de mila bordeielor sărăcimei, făcând aluzie la micii slujbași, pe cari îi găsește părtași ai unei soarte blestemată și tratând pe țaranul, pururea sărac și batjocorit, în cadrul unei palidități de natură tomnatecă. Dar poezia și proza asta cu tendinți rămân totdeauna partea cea mai slabă și mai lipsită de originalitate în opera lui Păun și vrednic de atenția noastră este numai când se emancipează de sub această înrăurire a modei, — căreia i-au mai adus și alții sacrificii, în paguba direcțiunii naturale a talentului lor — și când rămâne el însuș, cu toată lumea lui de intimități.

Suflet de mimoză, timid față de orice atingere cu

vieța, resemnat și închis, Păun a fost un liric solitar și un interpret foarte sugestiv al unor senzații de artist simpatic. Versurilor lui li se întâmplă să nu aibă totdeauna un ritm impecabil, dar ele cuprind în sine totdeauna duioșia unei tinerețe, ce se stinge fără patimi. Toamna și floarea veștedă par a fi fost simbolurile lui, cari îi vorbeau de deșertăciunea vieții și a singurătății și de a morții tristă măreție. S'ar părea că este el însuși murmurul acela al părului din cadrul unei nopți:

Se pare cum-că moartea, din liniștea de rază,
Un giulgiu alb ar țese printr'un imens sicriu
Și 'n lumea părăsitei singurătăți veghează,
În tremurul tăcerii, cântarea unui râu...

Și în clipe de-aceste de concentrare se avântă uneori la nivelul fantaziei maestre alui Eminescu și ne dă, în două strofe condensate, această reflexiune, în care găsim într'adevăr pe gânditorul poet de seamă:

Ce trist e să veghezi, mereu să tot întârzi
La căpătâiul unui vis, ce stă să moară...
Măhniri nedeslușite-i scapără în minte
Și 'n picuri tot mai grele vieța-i se strecoară.

Părerile de rău au prins să-l părăsească
Și-adâncurile morții învălmășite curg,
Iar valurile-i negre încet încet se 'nalță
Și 'n picuri tot mai grele sclipirile-i se scurg.

E artă, e muzicalitate, e atmosferă în poezia asta sentimentală și fiecare strofă e o clipă sinceră a unor

senzații trăite în umbra vieții. Rar când, încălzit de amintirea dragă a unei iubiri, trecătoare și caste se mai luminează versul și ia aspectul unei drăgălășii în fața unei admirabile situații:

„În fața unei flori ne-oprim o clipă:
Cum tremură drăguța 'n albe foi, —
Se teme să n'o rupem... și-amândoi
O desmierdăm cu vorbe, spuse 'n pripă.“

Iar glasul tău, ca șoapta apei line
Îmi mângăie auzu 'n pacea serii —
Și ne lăsăm pe iarbă 'ncet visării; —
Ce somn ușor în miros de sulcine!

Cum n'am murit atunci, în anii tineri!...

Aici și în alte poezii ca „Scrie-mi măndro“ și „Albăstrele“ („Suntem așa de-aproape acum și încă nu ne-am spus nimic“...) Păun se face simpatic prin erotismul său delicat și de o naivitate țărănească, de stă să atingă tonul idilelor lui Coșbuc.

Pe dea'ntregul găsim în cartea aceasta postumă, fie în partea artistică, fie în notele mărunte și intime ale scrisorilor către prietini, dovezi suficiente pentru a ne convinge că în Păun-Pincio s'a stins, prea de vreme, un suflet frumos. D-lui G. Diamandi, toată recunoștința lumii noastre literare, pentru editarea acestui opuscul.

II. Chendi.

Cronică.

Serbările culturale din Sibiu. — Impresii. — (I) Pe masa mea de scris tremură în sclipiri de aur un mănunchiu din razele soarelui de primăvară. Lumina și căldura lui îmi trezește în inimă dorul de vieță, dorul de dragoste... Acum, când încolțesc firicelele de iarbă, când mugurii florilor se visează în haine de petale, cine nu se înfioară de taina mare a iubirii, ce plutește prin aer ca o ispită a cerului albastru? Întinerirea naturii învăluie în vraja ei de poezie chiar și sufletele, în cari furtunile brutalei sorți au dărâmat cele mai scumpe altare de credință în vieță. Nădejdele de primenire ne cuprind pe toți și farmecele tinereții și ale frumuseții ne îmbată și ne înfioară, mai ales când pe amândouă le vedem întrupate într'o fecioară cu părul bălaiu și cu ochi de cicoare...

Atmosfera aceasta de dragoste înviorătoare e atât de prielnică să scrii despre niște serbări culturale de o frumusețe rară, cum au fost cele din Sibiu, la 5 Martie. Când începi să-ți așterni pe hârtie impresiile, simți că inima nu-ți svăcnește numai de dorul ochilor albaștri ce te privesc galeș din portretul de pe masă, ci și de fiorul sfânt al sentimentelor ce te leagă de idealurile neamului tău. Simți că ființa ta prinde aripi ca să s'aștearnă, cu însuflețire, din nou

pe munca grea pentru a cuceri și culmile cele mai înalte ale culturii pe seama ta și alor tăi. Serbările din Sibiu au avut acest dar de a entuziasma pe ceice înțeleg cum se răsădește în suflete cultura națională.

Reușita serbărilor a fost o surpriză pentru Sibieni, cari au privit cu o supărătoare indiferență sau chiar cu neîncredere toate pregătirile. Scriitorii au simțit dela gară răcoarea vestită a ospitalității băștinașilor din Sibiu. După primirea ce li s'a făcut în Bucovina, credeau că și aici vor fi întâmpinați cu alaiu și cu treasuri, dar nu i-au așteptat decât câțiva prietini și-un tramvaiu. Toate discursurile ce și le făuriseră pe drum s'au pierdut în prieteneștile îmbrățișeri și străngeri de mână. Oaspeții se cam uitau unii la alții întrebător, cei mai sentimentali se întristaseră chiar deabinele. Prietinelui Caton, care-și pierduse paltonul la Căineni, eră foarte îngrijat să nu-i cadă geaman-tanul cu redingota din căruța cu bagage, care scârțâia, departe, după tramvaiu. Fețele posomorite s'au mai înseninat puțin, după ce s'au văzut în odăile luminoase ale hotelului. Cei mai mulți își închipuiau că, după o astfel de primire, vor fi găzduiți în cineștie ce taverne sau subsoluri. Maiestru Cincinat, pomenindu-se

în cea mai elegantă și mai luminoasă odaie, a început să fredoneze un cântec franțuzesc, din care două rînduri îmi sună și-acum în urechi:

Et moi même, joyeux de retour du printemps
Je me mis à chanter, comme on chant à vingt ans...

Mi se pare că e un fragment din cântecul de primăvară al Parisienilor. După câteva clipe l-am văzut îngenunchiat în fața grațioasei d-șoare Filotti, sărutându-i mâinile și recitându-i versuri de dragoste. Ceata trubadurilor ascultă în liniște și se închină cu cucernicie... Printr'un geam se resfrângeau în odaie cele din urmă raze ale soarelui ce murea pe după culmile Carpaților, îmbrăcând într'o aureolă de aur capetele cântăreților ce improvizaseră această vechernie de iubire...

După ce am compus, împreună cu prietinel Gârleanu, programul șezătorii și după ce l-am învăluit pe Caton într'o pelerină redacțională, câțiva inși ne-am dus la tipografie, iar ceilalți s'au împrăștiat prin oraș. Cum, cum nu, cei mai tineri au nimerit tocmai la școala de menaj, care pentru ei, probabil, a și rămas cea mai importantă instituție din Sibiu.

Seara eră să avem o cină comună sau dacă vreți o „seară de cunoștință“ cu Sibienii. Se știa în oraș de această întrunire și câțiva inși luaseră asupra lor îndatorirea de a face propagandă să vie cât mai mulți. Și-așa eră obișnuita Sâmbătă seara, când orice burghez ce se respectă își permite luxul de a bea o halbă și de a se culcă cu un ceas mai târziu. Noi, cari cunoșteam obiceiul Sibienilor, i-am tot învățat și sucit pe scriitorii prin oraș, momindu-i că turnurile vechi ale cetății au un aspect deosebit într'o lumină clar-obscură, că lumea dela noi iese pe stradă numai deodată cu lilieci și merită să fie văzută cum mișună pe asfaltul de pe strada Cisnădiei, le-am propus să facem chiar și o plimbare Pe sub arini, ca să admirăm răsăritul lunii... Voiam să lăsăm Sibienilor timp să se adune. Dar unul dintre fiii muzelor ne dădea zor să mergem odată la birtu ăla național, că el nu mai poate de foame... Ce eră să facem? Ne-am dus. Ceasul dela casarma din fața Bretterului bătea opt. Superstițios, cum sunt, îi șoptesc unui tovarăș de suferință: să știi că nu ne-așteaptă nici opt. Mă furizez pe lângă d-șoara Filotti, ca să le arăt intrarea și să dau semnul pentru un „Să trăiască!“ Deschid ușa, — sala rezervată eră goală. Tablou. Mă mir cum n'am amețit. Scriitorii se îmbrăcaseră în haine negre, își schimbaseră cravatele și-și neteziseră fețele... Ne-am uitat unii la alții și în cea mai desăvârșită tăcere ne-am așezat în jurul mesei, care pe unde a nimerit. Cât am stat la Brote eu unul singur nu știu nici ce-am mâncat nici ce-am băut. M'am mai abătut prin sala de-alături și-am luat pe câțiva de mâneacă... Mai târziu s'au adunat totuși vre-o zece Sibieni. Am descris intenționat acest preludiv al șezătorii, fiindcă e un capitol interesant din felul cum înțeleg Românii din acest oraș să primească oaspeții. Și va mai fi vorba de această ospitalitate...

De-aici încolo începe partea frumoasă, partea cu adevărat poetică a serbărilor,

Plictisiți, dar sătui de bucate și de buna primire, ne-am retras, noi în de noi, într'un colț de cafenea. Am luat dispozițiile necesare, ca să ștergem impresiile sinistre ce se instăpânise pe sufletele prietinelor. Tovarășul Goga îmi trăgea mereu cu ochiul să fac ceva rost de veselie. Când i-am dat să înțeleagă că „vine“, a început să-i strălucească fața de bucurie. A improvizat repede câteva complimente măgulitoare la adresa d-șoarei Filotti din dreapta, iar cu stînga a luat de gât pe visătorul Eftimiu, depănându-și împreună, pe șoptite, amintirile din trecutul „Țării noastre“... Cei din Țară au mania ilustratelor. Abia s'au cuibărit la masă și s'au și așternut pe scris. Eră un adevărat puhoiu de cărți postale, adresate cunoscuților, prietinelor, prietinelor și patronilor literaturii... Exercițiul de iscălituri a ținut mai bine de două ceasuri. În vremea asta nectarul cu spume năbădăioase din pahare a îmbujorat fețele și a aprins privirile. Ochii maestrului Cincinat au început să scapere și într'o clipă ne-am pomenit cu o epigramă la adresa vecinului său din dreapta, d-l Barbu Constantinescu, în a cărui față obosită e ceva din liniile marelui Dante. S'a făcut deodată tăcere și maestrul a cetit:

Lui Barbu.

Desigur seamănă cu Dante
La fizic și temperament,
Dar între el și acest fante
E diferență de talent.

Un hohot unanim a subliniat inspirația maestrului. A fost greu până s'a făcut începutul. Pe urmă, alte două ceasuri, sburau epigramele, vorbele de spirit și se goleau paharele cu o adevărată furie. Maestrul îl ochise pe Corneliu Moldovanu și repede i-a trimis o săgeată:

Lui Corneliu Moldovanu.

„Cetatea Soarelui“ acum
Și „Flacări“ primul său volum,
E imposibil după ele
Să nu rămână decât scrum.

Fratele Corneliu și-a ascuțit repede creonul și i-a ripostat:

Lui Cincinat.

Ai și talent ai și umor
Dar totuși, vai, caracteristic
Ești de talent... în epigrame
Și 'n poezie... umoristic.

Răspunsul a plăcut. Cincinat se întăratase și într'o clipă a parat lovitura:

Lui Moldovanu.

Sunt umoristic, Moldovene,
În poezii tot am noroc,
Dar e mai trist că tu din lene
Sau din capriț — nu ai de loc.

Glumele curgeau. Inspirația maestrului nu mulțumise. Chiar și d-șoara Filotti se uită cu simpatie la Moldovanu, care incurajat de acest privilegiu, îi dedică o epigramă:

Artistei M. Filotti.

N'aș vrea să ai în comedie
Umorul meu din poezie,
Și iar n'aș vrea să fii în drame
Ca Cincinat în epigramă.

Ceata cântăreților aplaudă, iar maestrul Cincinat
se svârcolea pe scaun, cu paharul la gură. Într-o stră-
fulgerare de ambiție făuri un răspuns nimerit:

Artistei Filotti.

Decât talentul tău să fie
Ca Moldovanu 'n poezie,
Mai bine-aș vrea să fii în dramă
Ca Cincinat în epigramă.

Duceul a fost splendid și toți am închinat în sănă-
tatea maestrului Cincinat. Înduioșat de ovațiile ce i
s'au făcut și de privirile galeșe ale artistei, își înstrună
lira sentimentală și cântă:

D-șoarei Filotti.

Când spui un vers ești poezia
Un gest, și-o dramă-ai intrupat,
O vorbă și m'ai inspirat...
Iar dacă 'n ochi melancolia
Ai strâns-o când m'ai ascultat
E că din tronul artei tale
Te-ai coborât, când Cincinat
Te cântă 'n strofele-i banale.

Dar n'a uitat pe Moldovanu și la repezeală i-a
mai înfipt o epigramă în suflet:

Lui Moldovanu.

Ai vrut să fii întâiu un gâde,
Crezând că muza te răsfață...
Dar eu când scriu, poporul râde, —
De scrii, strănută și înghiață.

Toți au început să strănute, închinând cu prietinul
Moldovanu, care eră de părere că maestrul de astă-
dată s'a repetat. Visătorul Eftimiu s'a simțit dator să
ia apărarea maestrului și l-a mângâiat pe Moldovanu
cu următoarele versuri:

De ce te miri că se repetă
Din nou, maestrul Cincinat,
Când tu, în cartea ta cea nouă
Volumu-ți vechiu ai repetat.

Răsetele, glumele și veselia se țineau lanț. Maestrul
stătea serios și se gândeă. Amicul Caton își găsisse
paltonul la gară și eră mulțumit, dar îi părea rău
că a pierdut un ceas de veselie. Cincinat ca să-l com-
penseze i-a aruncat o epigramă în treacăt:

Lui Caton.

Caton, chiar numele roman,
Evocă anticî saturnale,
Dar vai în stilul plebeian
Ai decadențe geniale.

Caton fără zăbavă își scoase condeiul și în câteva
clipe a fost gata cu răspunsul:

Epigramă.

Lui Cincinat, care mai e și magistrat.

Din scaunu-i de magistrat
Pe nimenea el n'a cruțat,
E-o conștiință fără fel;
Dar judecându-se pe el
Legea călcând — tot s'a iertat.

Maestrul n'a întârziat să-i riposteze:

Lui Caton.

Caton e variu și bizar,
Stilist în verva-i ascuțită,
Dar, vai, când vrea să fie-amar
Simțim că pana e tocită.

Pe urmă, la rugămintea mai multora să facă o epi-
gramă la adresa lui Goga, s'a scuzat:

Sunt magistrat și o regret,
Și de-aș putea mi-aș rupe toga,
Căci prea sunt eu modest poet
Să laud sau să 'njur pe Goga.

Simțeam cu toții că spiritele încep să fie încălecate
de sentimente. Maestrul, ciocnind cu redactorul acestei
reviste, a mai improvizat un

Madrigal.

„Luceafărul“ a fost să fie
Titlul acesta ideal:
Căci lumina cea mai vie
Ne vine pururi din Ardeal.

De masă s'a apropiat taraful lui Brașoveanu și,
într'un clan de însuflețire, întregă ceata s'a ridicat
în picioare și a cântat „Deșteaptă-te, Române“. În
vremea asta la o masă de-alături chibiță fratele Ci-
riplie. Pe-o cartă postală, adresată „Cătră masa ve-
cină“, ne-a trimis o dedicație:

Și noi din mândra Românie
Lumina o vedem curat,
Că vine în tovărășie
Cu bardul nostru Cincinat.

Au început cântecele și doinele... cari s'au sfârșit
târziu. Inspirați de voie bună și apropiați sufletește,
ne-am despărțit, dându-ne întâlnire dimineața la Ca-
tedrală. Noi, cei de aici, am fost încântați, că am reușit
să facem pe prietini să uite impresiile rele...

*

A doua zi, la liturghie ne cuprinsese o adâncă
evlavie. Prietini din Țară au rămas încântați de servi-
ciul preoților noștri — au servit d-nii Dr. I. Stroiă și
Dr. V. Stan — și de cântările corului condus de d-l
T. Popovici. Biserica catedrală eră plină de lume.
Dacă vreunul dintre preoții tineri, d. e. d-l Dr. Ni-
colae Bălan, ar fi rostit și o predică ocazională, slujba
ar fi fost completă.

Scriitorii evlavioși s'au fotografiat în fața catedralei,
dupăcum se poate vedea din reproducerea ce-o publi-
căm în acest număr. Înainte de a merge la șezătoare,
am ținut să cerem binecuvântarea arhierescă a I. P.

S. Sale Mitropolitului Meșian, care ne-a primit afabil. Scriitorii au regretat că nu li s'a dat prilej să cunoască mai deaproape pe acest păstor cu figură de patriarh. A cui e vina, nu știu...

Cu predispoziții de sărbătoare, am plecat spre sala festivă a „Muzeului Asociațiunii”. Știam din ziua precedentă că s'au vândut numai o parte din bilete și mă păștea o teamă că nu se va fi adunat lumea — dela Sibienii aștia amabili la ce nu te poți aștepta? — Cu atât mai mare ne-a fost bucuria, când am găsit sala ticsită. În aplauzele mulțimii ne-am așezat la masa verde, împodobită cu buchete de flori, de pe scenă. După cuvântul introductiv al celui ce-a pus la cale șezătoarea, amicul Goga a urcat catedra din față. Ovațiile nu mai aveau sfârșit. Il aplaudau chiar și advocații, cari îi poartă Sâmbetile, de când i-a făcut vânători de capre. Până când răsfoia volumele, căutând poeziile ce-avea să le cetească, ochii femeilor din sală examinau pe rând fețele simpatice ale scriitorilor. Frumoasele, mai scurte de vedere, se uitau cu patru ochelari și, șopo-șopo, își spuneau impresiile. Glasul vibrător și emoționat al poetului le-a oprit deodată cochetăriile. Sala s'a transformat în biserică. Versurile frumoase, cetite cu sentiment, cu patimă chiar, erau ascultate cu sfințenie. — După d-l Goga a cetit bunul meu prietin Gârleanu, care are meritul de a fi adus atâția scriitori la Sibiiu. Pe Gârleanu nu l-am auzit niciodată cetind. Deaceea i-am urmărit fiecare gest și l-am ascultat cu atențiune încordată. Cetește în picioare, cu multe finețe de efect. Înainte de a începe își plimbă frumoșii ochi plin de melancolie prin sală. E un moment de reculegere a atențiunii pentru public. Pe urmă, luând o atitudine de trubadur, ridică cu mâna stângă cartea și spune titlul bucății, pe urmă aruncă o nouă privire în public. Cu un glas dulce, mătăsoș, plin de duiosie și poezie începe să cetească, rar, cu intonații precise și cu pauze frești. Fiecare frază, fiecare imagine din stilul lui sobru și fin s'aude în cadențe ritmice, armonioase. E o adevărată plăcere să-l ascuți cetindu-și creațiunile. Finețe, cari ți-au scăpat, figuri de stil, peste cari ai trecut, când cetește dânsul, te opresc și te cuceresc. Cetirile lui Gârleanu au fost dintre cele mai frumoase puncte ale șezătorii. Toți bobocii din sală se uitau la el ca la un zeu și-l învăluiau cu privirile lor pline de doruri de dragoste. Și numai ce auziai șoapte de fecioare: „ăsta-i cel mai frumos"... Și-au rămas foarte intristate, când au aflat că e singurul însurat dintre toți cei din Țară. Rog pe d-na Gârleanu să ierte prietinelui aceste cuceriri. — Lumea mai aplaudă pe Gârleanu, când a apărut la catedră maestrul Cincinat Pavelescu. Elegant, frumos, simpatic — eră firesc să fie întâmpinat cu entuziasm de public. Poetul Cincinat nu-și cetește, ci-și recită versurile. Și le spune cu atâta măiestrie, cu atâta farmec, încât e cu neputință să nu robească pe ascultători. În România poeziile lui Cincinat, deși nu-s adunate în volum, sunt cunoscute în lumea literară. La noi poetul eră aproape necunoscut, deaceea creațiunile lui au fost ca o revelație pentru majoritatea pu-

blicului. Poeziile lui de o finețe artistică rară au cucerit pe toți. E adevărat că n'am auzit până acum pe-un poet spunând versuri așa de frumos și așa de fermecător. Fiecare cuvânt eră reliefat, nuanțat și subliniat. Par'că ascultai pe-un trubadur romantic din evul mediu, recitând poezii la înălțimea artei de astăzi. Mănușițele doamnelor și domnișoarelor îl rechemau mereu, de bietul Cincinat nu știa cum să-și mai varieze inclinările trupului — Cincinat și pe aceste le nuanțează. — Prietinel Caton Theodorian eră și rău dispus și a mai avut nenorocul să urmeze după un rival așa de primejdios. Deaceea n'a putut avea succesul ce-l merită povestirile dânsului. — A urmat d-șoara Filotti, care a fost o zână a scriitorilor și a șezătorii. A recitat mai multe versuri cu o artă desăvârșită, care nu s'aude pe la noi. Pentru prima oară am înțeles farmecul poeziei „Ideal” de Coșbuc. Publicul simțea emoțiuni artistice nevisate. Fiecare cuvânt, fiecare gest al d-șoarei Filotti eră urmărit cu atențiunea cea mai încordată. Nici în Sibiiu nici în alte părți n'am mai văzut publicul ascultând cu mai multă evlavie artistică. Sibienii, cum am spus, sunt oameni cam curioși, dar o parte din ei sunt destul de instruiți și de cetiți. Deaceea se și entuziasmează mai greu. După ce a terminat, însă, d-șoara Filotti, întreagă sala a izbucnit într'un delir de aplauze și de aclamări. Cei mai sentimentali își uscau lacrimile. Chiar și bătrânii trecuți peste șaptezeci de ani s'au inviorat la față, ascultând și privind pe d-șoara Filotti. Se întreceau și ei în aplauze cu tinerii. Iar noi cei de pe scenă, fiindcă nu ne puteam proșterne în genunchi, i-am sărutat mâinile artistei, oferindu-i flori din buchetele de pe masă. — Când a apărut a doua oară, împreună cu tânărul Victor Eftimiu, lumea a primit-o cu acelaș entuziasm. Eftimiu s'a bucurat, fiindcă deastădată aveă să recite din frumoasele lui versuri. Au spus împreună un fragment din „Înșiră-te, Mărgărite”. Prietinel Victor e cunoscut la noi, de când eră redactorul foii „Țara noastră”. De atunci a fost prin Paris, a văzut lume, a cetit și i s'au deschis alte orizonturi. Astăzi e unul dintre poeții tineri, cari promit lucrări serioase și durabile. Inceputul făcut prin „Înșiră-te, Mărgărite” a fost primit cu multă simpatie de critică. Eu cred că acest talent va ajunge departe, mai ales dacă își va urmă cu stăruință studiile începute. Cu ocazia șezătorii eră, deci, firesc să se înfățișeze Sibienilor într'altă lumină, care a întunecat toate umbrele trecutului. — Au mai cetit versuri patru poeți: D. Nanu, Corneliu Moldovanu, A. Herz și A. Mândru. Nanu e cel mai visător dintre toți. Are ceva mistic în toată ființa lui. E un om foarte instruit și foarte simpatic. Cetește frumos, cu sentiment și accentuiază just. Corneliu Moldovanu nu cetește nici pe departe cum scrie. Poezia lui pierde, când și-o cetește singur. Ochii lui mari și visători au plăcut mai mult dudueilor din Sibiiu. A. Herz cetește elegant și exact. Versurile lui de dragoste au plăcut tot așa de mult cași înfățișarea lui simpatică, mai ales după ce s'a răspândit vestea că nu-i de origine străină. Pe amicul A. Mândru îl pot asigura că a fost bine. — În ceata asta de scriitori cu graiu frumos din Țară a cetit și

bunul meu prietin Ion Agârbiceanu, care dimineața a slujit sfta liturghie în Orlat, unde e preot, și a venit cu trăsura la șezătoare. Despre Agârbiceanu n'am scris niciodată, deși am vrut să scriu de mulțori. Decăteori mă apropii, însă, de opera lui, mă cuprinde un sentiment de respect. Peste minunatele lui creațiuni artistice nu poți trece cu ușurință, fiindcă te împiedecă conștiința. Despre el nu poți scrie pe apucate. Îți trebuie timp, răgaz, ca să adâncești toate tainele acestui suflet bogat și să-l redai în toată complexitatea lui. Și mărturisesc că și-acum, când aștern pe hârtie aceste impresii, în fuga condeiului, îmi vine greu să scriu despre el. E ceva în toată ființa lui, care îmi impune și mă supune. Sufletul lui curat, inima deschisă, figura lui senină, privirea lui pătrunzătoare, prietănia sinceră ce mă leagă de el, toate mă opresc să vorbesc așa în treacăt despre dânsul. Nu spun, deci, numai atât că povestirea cetită de Agârbiceanu a fost nota ardelenescă originală din această șezătoare. — Cea mai fericită ființă din ziua aceea a fost de bunăseamă d-șoara Maria Cunțan. Acest suflet de mimoză, care tremură la fiecare vibrație a sentimentelor ei delicate, ființa timidă și stângace, deastădată eră senină... a cetit în fața unui public așa de numeros un cântec. A cetit frumos și cu glas tare. A plăcut și a secerat aplauze. Am văzut-o și seara la petrecere în haină neagră și cu fața inseninată de bucurie. — La sfârșit maestrul Cincinat a incununat șezătorea cu scăpărătoarele lui epigrame. E de prisos să mai spun că a fost splendid. Lumea din Sibiu, care nici n'a visat o asemenea serbare culturală, deși eră târziu, a făcut, aproape zece minute, entuziaste ovații scriitorilor. Toți erau încântați de reușită. Ne felicitam și sărutam pe 'ntrecute.

Când au intrat artiștii la banchet, în restaurantul Brote, li s'au făcut nouă ovații. Deastădată sala eră plină. Mi-am făcut cruce și-am strigat și eu un „să trăiască“ de-a încremenit taraful lui Brașoveanu.

Despre petrecere, în alt număr. (Codru.)

⌘

Correspondența scriitorilor. Pe când în literaturile străine volumele de corespondență, cu scrisori, notițe și impresii, schimbate între scriitorii de seamă, sunt o hrană căutată, nu numai pentru cercetători și biografi, ci pentru publicul cetitor întreg, noi avem până astăzi un număr foarte restrâns de acest fel de colecțiuni. Din nenumăratele scrisori ale lui Alexandri abia s'a tipărit întâiul volum, în editura lui Socec, și o serie de lucruri inedite în coloanele „Convorbirilor literare“, iar restul, care ar desvâli multe pagini nouă din vieța bardului, stă necunoscut pe la particulari. Din Eminescu nu cunoaștem până astăzi decât cele adresate d-lui Maiorescu și o broșură de speculă, în care un imberb al presei a tipărit, fără nici o competență, partea senzațională a romanului dintre poetul „Lucafărului“ și Veronica Micle. Incolo însă se întâmplă așa de rar, ca de prin arhivele publice și ale familiilor, să se desgroape comorile aceste de date, de idei și senzațiuni intime și să se dea în vileag.

Iată de ce am simțit o reală plăcere, când am văzut că în „Neamul românesc literar“, d-l N. C(artojan) a

inceput să tipărească o întreagă corespondență inedită a lui D. Bolintineanu, poetul atât de popular pe vremuri și autorul unor romane sentimentale, cari și-au avut răspândirea lor pe vremuri. După cele dintâi mostre apărute, trebuie să recunoaștem că scrisorile aceste ne aduc nu numai un bun material biografic, cu totul nou asupra acestui autor uitat și a contimporanilor săi, dar ne mai duc îndărăpt în situațiile sociale din anii 1850 și 1860, ne dau icoane trecătoare de moravuri din familiile boerești, cu cari aveă legături. Despre influența operei sale găsim însemnări ca următoarele: „cărțile mele tipărite s'au vândut toate și banii s'au mâncat de frații de pe aici“... sau... „sunt răsfățat de doamnele moldovene și am primit tot felul de cadouri, pe cari nu am unde să le pun“... sau... „maicele dela mănăstirea Agapia veniră să mă vadă de curiozitate și vă spun, cu risicul de a trece drept un om vanitos, că sunt foarte cunoscut în Moldova ca poet, toate maicele cunoscându-mă ca poet chiar“...

Amănunte de aceste își au rostul lor și îndemnăm pe d-l Cartojan să adune aceste scrisori, după apariția lor, într'un volum, căci ele vor contribui desigur să refacă nițel opinia asupra lui Bolintineanu, judecat din punctul de vedere al epocii lui, nu al aceleia de astăzi, când variatele progrese l terare și estetice au așternut uitarea peste o operă merituosă în felul ei și peste un suflet romantic din cale afară.

⌘

Știri din Bucovina. *Reviste bucovinene.* A apărut numărul dublu al revistei literare științifice „Junimea literară“, care intră acum în anul al VIII-lea. La noi, cunoscută fiind indiferența intelectualilor, cari nu sprijinesc literatura și ziaristica, e foarte îmbucurător acest eveniment. Trebuie să spunem, că în fiecare an revista noastră se apropie tot mai mult de culmile artei adevărate, și că în forma cum ni se prezintă acum ar putea fi socotită între revistele noastre de frunte.

Vă rog să părăndați cuprinsul acestui număr dublu: poezii de G. Rotică și Leandru, altele de Calmuțchi și Huțan; pe lângă poeziile noștri întâlnim și pe Cincinat Pavelescu și Corneliu Moldovanu. Găsim apoi articole valoroase iscălite de V. Pârvan (o analiză a studiului d-lui Gherghel „Zur Frage der Urheimat der Rumänen“) și Ioan Gruia din București (asupra muzeului d-lui A. Simu), cugețări de N. Iorga și o frumoasă schiță de I. Gârlă, un pseudonim, în dărâptul căruia se ascunde un talentat nuvelist bucovinean, cunoscător bun al țaranului nostru. În „Cronică“ unul din redactorii revistei vorbește despre poetul Vlahuță și despre directorul „Albinei“, P. Cosma. Urmează o bogată listă de cărți, insistându-se puțin asupra fiecăreia din ele. La urmă se vorbește în termeni elogioși despre cel mai bun ziar românesc: „Tribuna“ din Arad. Ilustrații: vederi din muzeul Simu, apoi fotografia d-lui Cosma ș. a.

Cu începutul lui Ianuarie a reapărut, după o pauză lungă, anul II-lea al revistei „Școala“, redactată de d-l George Tofan. Pân' acum avem 2 numeri din această revistă redactată cu multă îngrijire. Din nu-

mărul I. relev în deosebi articolul d-lui D. Moldovan, prin care se recomandă cu multă căldură cartea d-lui Apostol C. Culea „Invățămintul despre natură în școala primară“, și partea finală a revistei „Presa pedagogică“, în care se trec în revistă toate publicațiile românești pe teren pedagogic. Alte articole interesante sunt iscălite de I. Vlona, T. Balan și N. Tcaciuc.

În Nrul 2 al acestei reviste d-l Ap. D. Culea publică un interesant articol despre „Pedagogia revoluționară“, d-l N. Tcaciuc în articolul său despre „Instrucțiunea fetelor“ atinge una din cele mai însemnate probleme naționale dela noi. Constatări dureroase se fac în art. „Utracvismul în școalele primare“ (de N. Simionovici) și „Școalele noastre secundare“ (de un profesor secundar). La urmă „presa pedagogică și cărți“.

* *Trei conferințe ale prof. Dr. Vasile Pârvan.* Urmând chemării comitetului „Societății pentru cultura și literatura română în Bucovina“ tânărul profesor de istorie antică la universitatea din București a ținut la începutul lunii Faur trei conferințe la noi în Bucovina.

Prima, „Granițe politice și granițe culturale în Europa sudestică“, (înărurirea lor între ele și asupra vieții sufletești a poporului), e în rezumat, după programul tipărit, următoarea:

Granița e o ficțiune legală (gr. politică), sau e o zonă pustie și neutră, sufletește (gr. culturală). — Granița culturală nu e deloc identică cu granița națională: prima poate fi mai cuprinzătoare ori mai mărginită decât a doua, dupăcum geniul creator al națiunii iradiază mai departe și mai aproape de propriu-i focar. — Trecere în revistă, comparativă, a granițelor politice și culturale din Europa sudestică: granițele dintre popoarele balcanice, granițele dintre popoarele dela Dunărea de jos și de mijloc; granițele germano-slave din Austria. — Antinomia dintre granițele politice și cele culturale din Europa sudestică. — (Corolar: istoria acestei antinomii urmărită filologic; cauzele antinomiei). — Înărurirea reciprocă dintre granițele politice și cele culturale: chestia macedoneană; chestia pan-sârbească; chestia daco-română; chestia pan-germanică; chestia pan-slavică din Nord. — Înărurirea celor două feluri de granițe asupra vieții sufletești a popoarelor: vezi „chestiile“ (politicoculturale) de mai sus; alte fenomene din viața slavilor sudici, a Maghiarilor, a Românilor, a Slavilor nordici, a Germanilor din „Imperiul din Răsărit“. — Încheiere.

Conferința a doua intitulată „Din istoria coloniilor europene în Europa răsăriteană“ are următorul conținut: 1)

O colonie e un fragment de națiune sămănat (comparativ: de mâna omului, ori de vânt) într'o anume parte a pământului, spre a reprezenta acolo și-apoi înmulți națiunea respectivă. O colonie poate fi sau agricolă, sau industrială-comercială. Coloniile pur

militare, sunt, fără excepție, lipsite de însemnătate pentru istoria culturii omenești. — Coloniile din peninsula balcanică: turcești, grecești, aromâne, slave; prin ce se aseamănă și se deosebesc între ele. Coloniile dela Dunărea de jos: germane-cavaleresti, germane-economice, maghiare pur-agricole, maghiare-economice, române-economice, armenes și grecești-comerciale, evreești-comerciale și industriale; fluxul și refluxul elementului colonizator român, maghiar și german. Caracterul necolonial și elementar năvălitor și disolvant al infiltrărilor slave. — Starea actuală a diferitelor colonii europene în Europa răsăriteană: în Rusia, în Austria, în România, în Ungaria, în Balcani. Conflictetele dintre „coloniști“ și „indigeni“. Politica colonială a marilor națiuni europene și reacțiunea trezită de această politică la națiunile din Răsărit. Foloase și pagube aduse de coloniile europene în Europa răsăriteană.

Șemarul 1) conferinței a treia, „Tradiția politică și tradiția națională în viața actuală a poporului din sud-estul Europei“, este următorul:

„Tradiția“ e un compromis între legea inerției universale și între tendința creatoare a geniului omenesc în mișcare. Tradiția politică e rezultatul adaptării la un mediu dat. Tradiția națională e suma practicelor spirituale observate cu sfințenie din tată în fiu, ca un fel de legi mistice religioase dela respectarea căroră atărnă însă și viața neamului. Conflictul între tradiția politică reformatoare și între cea națională conservatoare, a felului specific al unei națiuni. Caracterizare mai deaproape — comparativă — a tradiției politice deoparte și a celei naționale de alta, în acțiunea lor asupra sufletului popoarelor: de relevat în special utilitarismul uneia și idealismul celeilalte. Exemplificarea teoriei prin viața actuală a popoarelor din sud-estul Europei: cele două tradiții la Slavii de Sud, la Greci, la Turci, la Maghiari și la Români, la Slavii de Nord, la Evrei. Identificarea tradiției politice cu cea națională la anume popoare; politica naționalistă a diferitelor state. Revoluții sufletești produse de această schimbare în secolul al XIX-lea: șovinismul și imperialismul; luptele naționale din sud-estul Europei și justificarea lor nu numai prin tradiția națională, ci prin tradiția politică (special interpretată astfel în izvoarele istorice!) a diferitelor popoare respective. Influența celor două tradiții asupra culturii creatoare și a culturii vegetative a națiunilor și statelor.“

Conferințele s'au ținut: întâia și-a treia în Cernăuț (sala Armoniei), a doua în Suceavă (sala festivă a liceului gr. ort.)

Învitării „Societății“ vor mai urmă în curând prof. universitari din București Mehedinți și Tzigara-Samurçaș.

* *Societatea muzicală „Ciprian Porumbescu“* a edat acum a doua fasciculă din compozițiile lui Porumbescu. Fascicula aceasta cuprinde 6 coruri bărbătești: „Lacrima“, „Patria Română“, „Luna Mai“,

1) D. „Foaia Poporului“.

1) D. „Foaia Poporului“.

„Noapte consolătoare“, „Cântec Sicilian“ și „Romața“. (Prețul: 1 cor 50 bani, p. România 2 cor.)

Ne face o deosebită bucurie când vedem cum prinde a se înfăptui visul nostru vechiu, de-a avea odată într'o ediție completă operele marelui compozitor bucovinean.

Aceeaș soc. muzicală a dat la începutul lui Faur un concert mare. Corul bine instruit și dirijat de d-l Kamet a executat compoziții de Kiriac, Vidu, Mezetti... ș. a. Pentru noi concerte de felul acesta sunt evenimente culturale de mare însemnătate. Ar trebui însă — și ușor s'ar putea — să se repete mai des. (V.).

⌘

† **Antonio Fogazzaro.** A fost unul dintre cei mai mari scriitori ai Italiei și al zilelor noastre. S'a născut în orașul Vincenza, la 1842, unde și-a făcut cele dintău studii, pe cari le-a continuat la universitatea din Turin, studiind dreptul și științele naturale. Originar dintr'o familie bogată, cu vază și adânc catolică, sufletul lui de artist eră stăpânit de o iubire creștinească senină, de o poezie mistică și de un idealism avântat, cari l-au stăpânit în toată vieța lui. Fogazzaro a studiat și zugrăvit ca nimeni altul problema religioasă a vremurilor de astăzi, pe care a privit-o ca o tragedie a sufletelor noastre, ca o criză morală a epocii în care trăim. El a mai fost și un pătrunzător analist al celui mai divin sentiment, care ne însoțește în vieță: a iubirii. A fost și un adânc observator al vieții și al oamenilor. Toate tipurile lui, atât cele din romane cât și cele din povestirile mai mici, sunt zugrăvite până în amănunte. „In fiecare suflet, eu văd resfrângerea strălucitoare a unei lumini necunoscute, a unei idei stăpânitoare“ — ne spune Fogazzaro. Și așa cum le-a văzut, ni le-a și redat. Din toată opera lui se desprinde idealul moral al creștinismului și credința în providința divină, care ocârmuește viețile bieților oameni. Pagini mai frumoase, mai luminoase și mai artistice ca ale lui Fogazzaro se găsesc rar în întreaga literatură contimporană.

În românește, după cât știm, au apărut câteva povestiri mai mărunte în „Biblioteca Românească“, editată de Socec, și anume sub titlul: *Idile spuiberate* (Nr. 31) și *Eden Anto* (Nr. 51) traduse de d-l D. Tomescu.

⌘

† **Dr. Petru Șpan.** S'a sfârșit mai zilele trecute, în vârstă abia de 50 de ani. Frumoasa înmormântare ce i s'a făcut, a dovedit adâncile regrete ce au cuprins inimile tuturor a căți l-au cunoscut. Dr. P. Șpan a fost fecior de țăran din Munții-Apuseni, care prin inteligența și puterea lui de muncă a reușit să fie un harnic și priceput pedagog. Ca profesor la Seminarul Andreian din Sibiu a crescut atâtea generații de dascăli sătești, în spiritul religiei creștine și al celui mai răspicat naționalism. A desfășurat și o frumoasă activitate pe terenul literaturii pedagogice, publicând manuale de învățământ și reviste de pedagogie. Moartea l-a surprins în plină vigoare, când spiritul lui viu fă-

urea încă multe planuri pentru viitor. Sibiuul a pierdut în Șpan un suflet idealist și un om, care avea îndrăzneala de a spune adevărul. Odihnească în împărăția celor buni și drepti!

⌘

Notițe. După cum suntem informați prietinel și colaboratorul nostru Caton Theodorian va termina în curând un nou roman, intitulat „Față 'n față“.

* Capul de studiu (Dumitru Nanu), pe care-l publicăm în acest număr e făcut de tânărul sculptor Dimitrie Mățăoanu, care e abia de 20 de ani, de loc din Câmpulung (România) orașul natal al pictorilor noștri Aman și Mirea. Studiile și le-a desăvârșit în atelierul lui Mercie, care a trimis la adresa Casei Școalelor următoarea declarație: „Subsemnatul Mercie, membru al institutului Franței, profesor la școala de arte frumoase, certific că d-l D. Mățăoanu, sculptor, lucrează sub direcțiunea mea, și că prin lucrările sale remarcabile dă probă de un talent strălucit“. Capul de studiu din numărul de față e una dintre lucrările sale cele mai reușite.

* În Cronica teatrală a d-lui G. Bogdan-Duică, publicată în N-rul trecut al revistei, la pag. 142 trebuie a se ceti *ironie* în loc de *istorie*.

.....

Bibliografie.

P. Păivărinta, *Pățania mea dela târg și tovarășul meu de drum*, trad. de I. C. Panțu. Edit. Libr. Ciurcu. Białov, 1911. Prețul 30 bani.

V. Bacău. *Biblioteca națională Nr. 27—29: Instrucțiunea și educația, Dunărea, Educația estetică*. București. „Minerva“. Prețul 30 bani.

V. Bacău, *Biblioteca națională Nr. 30—32. Memnirea învățătorului, Darwinismul, Poezia populară*. București. „Minerva“. Prețul 30 bani.

Em. Gârleanu, *Din lumea celor cari nu cuvântă*. Edit. „Convorbirilor literare“. București, 1910 Prețul 2 Lei.

A. C. Calotescu-Neicu, *Câteva povestiri de Maupassant*. Bibl. Rev. „Vieța Agricolă“. București 1911. Prețul 50 bani.

Dr. Constantin Popescu, *Povești și fabule pentru Copii*, cu 42 ilustr. originale. Edit. C. Sfetea. București, 1911. Prețul 3 Lei.

I. Constantinescu, traduceri „Bibl. Minervei“: I. Turgenjev: *Apele primăverii* vol I și II 60 b; S. Maroch, *Buni și răi* (Gazetarii) 30 bani.

E. Lovinescu, *Critica și istoria literară*, broș. București, 1910. Prețul 50 bani.

Sp. C. Haret, *Mécanique sociale*. Gauthier Villars, Paris. Göbl, Bucarest, 1910. Prix: 5 frcs.

Duiliu Zamfirescu, *Anna*, roman, 152 pag. Edit. C. Sfetea. București 1911. Prețul 2 Lei.

Benjamin Constant, *Adolf*, roman, trad. de Paul Ionescu. 136 pag. Bibl. „Lumina“. Edit. Librăriei nouă. București 1910.